

WERKINGSVERSLAG 2021

ons erfdeel vzw

Samenstelling dossier:

Hendrik Tratsaert, Tom Christiaens, Philippe Vanwalleghem, Emma Reynaert, Evelyne Ledoux-Beaugrand, Dirk Van Assche, Hans Vanacker, Pieter Coupé

INHOUDSTAFEL

1. Missie/Visie/Positionering – p. 3
2. Samenvattend: een jaar van transitie– p. 5

3. Activiteitenverslag per publicatiemedium – p. 7
 - 3.1. *Tijdschrift de lage landen* – p. 7
 - 3.2. *Site de-lage-landen.com* – p. 12
 - 3.2. *Tijdschrift Septentrion* – p. 21
 - 3.3. *Site les-plats-pays.com* – p. 23
 - 3.4. *Site the-low-countries.com* – p. 30
 - 3.5. *Boekpublicaties: De Lage Landen. Een geschiedenis voor vandaag* – p. 37

4. Digitaal bereik en trends – p. 38
5. Communicatie en marketing – p. 55
6. Evenementen en boekenbeurzen – p. 62
7. Organigram vzw Ons Erfdeel – p. 63

8. Financieel verslag 2021 – p. 64

1. MISSIE / VISIE / POSITIONERING

1.1. MISSIE

“De onafhankelijke Vlaams-Nederlandse cultuurorganisatie Ons Erfdeel vzw biedt kwalitatieve **informatie** over en **reflectie** op de culturele en maatschappelijke ontwikkelingen in de Lage Landen. Dat doet ze **wereldwijd** voor een Nederlandstalig en een anderstalig publiek, met kritische **duiding**, respect voor de **traditie** en het oog op de **toekomst**. Deze missie realiseert ze via **zes publicatiemedia in digitale en gedrukte vorm in het Nederlands, Engels en Frans**, ondersteund door **evenementen** in binnen- en buitenland. Ons Erfdeel vzw wil **bruggen bouwen** tussen de Nederlandssprekenden wereldwijd en al wie interesse heeft in de cultuur van de Lage Landen.” (= *mission statement*)

1.2. POSITIONERING EN VISIE VANDAAG

“Context bij cultuur in Vlaanderen en Nederland”

“Miroir de la culture en Flandre et aux Pays-Bas”

“High road to culture in Flanders and the Netherlands”

Zo luiden de baselines. Ons Erfdeel vzw heeft namelijk de ambitie **hét meertalige (NL/E/FR) platform van informatie, duiding en kritische reflectie over cultuur in de Lage Landen** verder uit te bouwen en zich als zodanig te profileren.

Dit platform bestaat uit **drie websites**:

www.de-lage-landen.com

www.the-low-countries.com

www.les-plats-pays.com

en drie printmedia:

het tijdschrift **de lage landen** (4x per jaar)

het boekzine **Septentrion** (2x per jaar)

het boekenfonds **Ons Erfdeel** (min. 1 publicatie per jaar)

Deze focus maakt Ons Erfdeel vzw uniek en onmisbaar. Ons huis wil dan ook uitgroeien tot de **centrale draaischijf** van dit soort informatieverbreiding en mondiaal herkend worden als een **betrouwbaar baken** van reflectie en duiding over wat ertoe doet in de Lage Landen op artistiek, cultureel en maatschappelijk gebied. Zijn lezers zijn bijgevolg **geïnteresseerd** in wat reilt en zeilt in het Vlaams-Nederlandse culturele landschap, waarden de kritische duiding, en zijn

zowel **nationaal** (Vlaanderen en Nederland), als **internationaal**.

De redactie hecht veel belang aan kwaliteitsvolle publicaties, zowel inhoudelijk als naar stijl. Daarnaast wil ze zaken signaleren, onder meer in beschrijvingen van trends (met een kritische distantie, weg van de waan van de dag), oevrestukken, essays en reportages binnen de domeinen taal, geschiedenis, maatschappij, kunsten en literatuur en in korte artikelen die een snellere focus hebben. Oog voor de **traditie** en voeling met de **polsslag van de tijd** zijn hier de mantra's.

Het geheel van publicaties beschrijft evoluties in de steeds diverser wordende Lage Landen, biedt een podium aan **nieuwe stemmen** en richt zich steeds meer tot een **breder doelpubliek**.

Door ook in het debat aanwezig te zijn en een plek in te nemen op **het publieke forum** via evenementen (lezingen, debat, presentaties, colloquia) heeft Ons Erfdeel vzw een eigen positie en **identiteit** verworven.

De cultuurorganisatie Ons Erfdeel vzw werkt bewust nauw samen met partners en spelers in de ruimte van de Vlaams-Nederlandse **samenwerking** om haar kennis te delen en samen nieuwe initiatieven te nemen om zo haar missie te versterken.

Vanuit haar bijzondere profiel speelt zij een actieve, stimulerende rol in het Vlaams-Nederlandse veld door wat we delen en wat ons onderscheidt positief te ontsluiten.

Samenvattend zijn dit de **USP's** (unique selling propositions) van Ons Erfdeel vzw:

- een specifiek Vlaams-Nederlands profiel, gericht op samenwerking
- een traditie van kwaliteit en diepgang van meer dan 60 jaar
- een complementair model van online en print met een groot bereik en een output van 1.000 nieuwe artikelen per jaar
- vijf kennisdomeinen: taal, geschiedenis, maatschappij, kunsten en literatuur
- een digitaal raadpleegbaar archief van meer dan 20.000 diepgravende artikelen
- een cultuurdiplomatieke, internationale missie in het Engels, het Frans en het Nederlands

2. SAMENVATTEND: EEN JAAR VAN TRANSITIE

In retrospectief is 2021 een **overgangsjaar**, een jaar van transitie dus. Dat is ook de enig passende term voor het voorbije jaar in de werking van Ons Erfdeel. De digitale hervorming die zo belangrijk bleek voor de credibiliteit en het bereik van deze organisatie was afgerond en twee sleutelfiguren (hoofdredacteur Luc Devoldere en adjunct-hoofdredacteur Dirk Van Assche) verlieten de organisatie vanwege pensioen. Er trad een nieuwe directeur (Hendrik Tratsaert) aan met als duidelijke opdracht om de organisatie te moderniseren en het beleidsplan voor de volgende jaren te schrijven. Daar werd meteen een aanvang mee genomen, al was volle corona als start van een verfrist beleid niet de ideale omstandigheid. Het team viel terug op 1 dag kantoor en de rest van de werktijd werd omgezet in telewerk met videomeetings. In de coronaluwe tussenperiode werden dat 3 kantoordagen per week.

Omdat er voor 2021 nauwelijks **formeel overleg** in team bestond hebben we vaste (nieuwe) vergaderschema's opgesteld met tweewekelijks een teamvergadering voor iedereen en aparte redactievergaderingen per themarubriek (transversaal over de diverse publicatiemediën) naast regelmatig overleg over communicatie en evenementen. Dit heeft de efficiëntie van de samenwerking en de output verhoogd.

Tijdens de eerste helft van het jaar ging een stuk tijd naar het schrijven van een **meerjarenplan** dat **7 strategische doelstellingen in 2022-2023** naar voor schoof:

- SD1 de uitbouw van een duurzame redactionele kwaliteitsstrategie
- SD2 een consistente verhoging van het bereik
- SD3 de internationale cultuurmissie versterken
- SD4 het versterken van partnerschappen
- SD5 extra inzetten op talentontwikkeling
- SD6 een bestuurlijk en interne hervorming realiseren in het kader van goed bestuur
- SD7 extra eigen inkomsten verwerven

In de tweede helft van het jaar werd onderhandeld over de nieuwe beheersovereenkomst.

2021 diende als opstap.

Op **redactioneel** vlak kozen we voor uitgewerkte themadossiers en verliep de coördinatie van de redacties binnen een vast vergaderschema en o.l.v. de

adjunct-hoofdredacteur, zowel de interne redactie (kernoverleg) als de externe redactieraden. Inhoudelijke keuzes werden scherper en crossmedialer met aandacht voor video en podcast. Het **boekenfonds** kende een forse opsteker bij de lancering van de nieuwe titel *De Lage Landen. Een geschiedenis voor vandaag*. Het werd uiterst lovend ontvangen en de verkoopcijfers bleken navenant.

Op het vlak van van **communicatie en marketing** realiseerden we de volgende **doelstellingen**:

- . het strakker definiëren van het doelgroepenbeleid per taalgebied binnen een overall marketing- en communicatieplan
- . een aangepast communicatie- en marketingplan
- . een nieuw pers- en promotiedraaiboek voor de release van elk nieuw nummer van *de lage landen* en *Septentrion*
- . extra Call To Actions in de digitale promotie + losse artikelen en reeksen via social media
- . update van de websites met veel nieuwe betaalmogelijkheden o.a. voor kortingscampagnes, geschenkacties, koppelabbonnementen...

Het bereik bleek in het geheel bijna even goed als topjaar 2020 toen er tijdens de totale lockdown meer gelezen werd. Het bereik van de Franstalige site ging in 2021 10% vooruit.

Er werden een aantal evenementen uitgezet, zij het in beperkte mate door de factor corona.

In 2021 werden **vernieuwde samenwerkingsafspraken** vastgelegd met de Taalunie, IVN, De Brakke Grond, deBuren, Literatuur Vlaanderen, Nederlands Letterenfonds, Dutch Culture, de Pacificatielezing, Codart. Ze vormen mede de basis voor het breder uitdragen van onze missie.

We zijn in 2021 met de **hervorming van het bestuursorgaan** gestart, conform de code 'goed bestuur' o.a. een hogere frequentie van samenkomst, een betere rapportage en het begin van de herziening van de leden en de mandaten.

Intern, op de werkvloer, verliep de samenwerking voortreffelijk met een **klein team dat veel heeft gerealiseerd**. Er dient genoteerd dat dit gebeurde met 1 VTE minder na het pensioen van de adjunct-hoofdredacteur die niet vervangen werd door een extra kracht. De steeds grotere nood aan administratieve ondersteuning kon niet worden ingevuld na het plaatsen van een halftijdse vacature in het najaar door krapte op de arbeidsmarkt en zal in 2022 worden opgevangen door interne herschikking, aangevuld met outsourcing en/of digitale automatisering van taken. De redactie kende tegenslag door het uitvallen van de redactiecoördinator (tevens adjunct) vanaf oktober, dat ten dele opgelost werd door een freelancer.

Tot slot werd ook duchtig gewerkt aan het **saneren van de finances**, die met een forse min startten als resultaat van 2020, het gevolg van o.a. minder inkomsten uit boekenverkoop en compensatie voor het vertrek van een personeelslid. In 2021 werden **meer inkomsten** uit advertenties en punctuele subsidies opgehaald en vooral uit de verkoop van de bestseller 'De Lage Landen. Een geschiedenis voor vandaag.' Het resultaat van 2021 is sterk positief, wat het forse verlies van 2020 bijna heeft gecompenseerd. Een geruststelling bij de aanvang van boekjaar 2022.

De optelsom van deze resultaten als gevolg van acties tot hervorming maken van 2021 een **vruchtbaar transitiejaar**. Deze vaststelling vormt samen met de rijke traditie van het huis de humus voor het meerjarenplan dat inmiddels is goedgekeurd en in 2022-2024 zal worden uitgerold.

3. ACTIVITEITENVERSLAG PER PUBLICATIEMEDIUM

3.1. TIJDSCHRIFT *DE LAGE LANDEN*

Nieuwe aanpak: themanummers

De grootste verandering voor het tijdschrift *de lage landen* in 2021 was de keuze om in elk van de vier nummers een uitgelicht dossier rond één thema naar voren te schuiven. Elke editie bevatte een vijftal verhalen, waarbij het focusthema werd belicht vanuit onze hoofdonderwerpen: maatschappij, geschiedenis, taal, literatuur en kunst.

Dat focusthema stond vooraan in het blad onder de noemer 'uitgelicht' en werd ook prominent op de cover weergegeven (zie verderop). Deze artikelen werden ook letterlijk uitgelicht met een steunkleur (gehaald uit de coverillustratie).

De themanummers vervingen de 'transversale clusterthema's' van de voorgaande jaren, die als een rode draad door de redactionele werking liepen.

Het grote voordeel van de themanummers is dat je grondiger en meer geconcentreerd kunt ingaan op één onderwerp. Ook communicatief is het handiger werken met één duidelijk focusthema.

Deze aanpak zetten we door in 2022.

Dit waren de vier focusthema's:

***de lage landen* 1/2021: Nederland en Indonesië.**

Artikelen over de (post)koloniale verhoudingen tussen Indonesië en Nederland. Met onder meer een recensie van David Van Reybroucks *Revolusi* door Alfred Birney.

Overige artikelen:

- Afscheid van de natuurlijke Noordzee: hebben België en Nederland zich gehouden aan de Duurzame Ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties?
- Een nieuwe geschiedenis van de Lage Landen
- De vele namen voor onze taal
- Improvisatietheater in Nederland en België
- Diversiteit in het literatuuronderwijs
- De vrouwelijke stem bij Stefan Hertmans
- Schrijvers en gendertwijfels
- ...

Recensies van onder meer: Matthias Declercq, Chris de Stoop, Herman de Dijn, Simone Atangana Bekono, Jeroen Olyslaegers, Marieke Lucas Rijneveld, Lize Spit, Wessel te Gussinklo, Dominique de Groen, Sien Volders, ...

de lage landen 2/2021: wat met het platteland?

Het platteland in Nederland en Vlaanderen: is dat de kortste afstand tussen twee steden? Een wat achtergebleven buitengebied waar we niet goed raad mee weten? Of biedt het platteland juist talloze mogelijkheden om de grote kwesties van onze tijd aan te pakken – van verantwoord wonen tot duurzame landbouw? Die vragen staan centraal in dit themadossier, dat deze stukken bevat:

- De boerenbetoging van 1971 als kantelpunt voor onze landbouw
- Stad en buitengebied moet beter naar elkaar luisteren
- Tijd om Vlaamse dorpen een echte kans te geven
- Het Nederlandse platteland als eeuwige idylle
- Hoe we de natuur in huis haalden: geschiedenis van de kamerplant
- De verrassende terugkeer van het landschap in de kunst

Overige artikelen:

- Hoe Vlaanderen en Nederland samenwerken aan het Grenspark Groot Saeftinghe
- De pandemie in boeken
- Geschiedenis als gereedschapskist tegen de pandemie
- De dekolonisering van de taal
- Wat onze woordkeuze zegt over onze ethische voorkeuren

- Portretten van kunstenaars Ben Sledsens en Jan Van Imschoot, actrice Manja Topper
- 100 jaar *Bezette stad* van Paul van Ostaijen
- ...

Recensies van onder meer: Koot & Bie-encyclopedie, Hans van Mierlo-biografie, Tinneke Beeckman over Machiavelli, Mira Feticu, 50 jaar Nederlandse protestmuziek, 2.500 jaar Europese kunstgeschiedenis volgens Koenraad Jonckheere, Peter Terrin, Barber van de Pol, Annelies Verbeke, Jan Brokken, de bloemlezing *Zwart en AfroLit*, Henk van Straten, Roos van Rijswijk, Lieke Marsman, Lucebert, ...

de lage landen 3/2021: Water, vloek en zegen.

In het deltagebied van de Lage Landen is water alomtegenwoordig: als zee, stromen en rivieren. Het is getemd en ingedijkt, er is grond op gewonnen en het zorgde voor welvaart. Maar hoe bedreigend was en is het wassende water? En wat doen we aan de droogte? Die vragen staan centraal in dit themadossier, met deze artikelen:

- De strijd tegen het water en de Nederlandse identiteit
- North Sea Port als olieman van de Vlaams-Nederlandse samenwerking
- Hoe we de verloren harmonie tussen mens en water kunnen herstellen
- Waarom onze verbeelding van waterrampen tekortschiet
- Historisch taalonderzoek aan de hand van piratenbrieven

Overige artikelen:

- Roofkunst moet terug naar Congo, maar wat en hoe?
- De West-Indische Compagnie en de slavenhandel
- Het onvertelde verhaal van de slavenhandel vanuit Oostende
- Artificiële intelligentie en historische taal
- Gender- en andere stereotypen in leerboeken
- Het beeld van Indonesië in Nederlandse films
- Interview met Astrid Roemer, laureaat van de Prijs der Nederlandse Letteren
- #MeToo in recente romans
- ...

Samenwerking met:

- de Brakke Grond, Vlaams cultuurhuis in Amsterdam. Het artikel naar aanleiding van hun veertigste verjaardag hebben we samen met de Brakke Grond gerealiseerd.

Recensies van onder meer: Ewald Engelen, Erasmus-biografie, boeken over de geschiedenis van onze taal en het alfabet, Hanna Bervoets, A.F.Th. van der Heijden, Lale Gül, Erdal Balci, Robbert Welagen, Lies Gallez, Tjitske Jansen, ...

de lage landen 4/2021: Utopisten van vandaag.

Spelen utopieën nog een rol in onze samenleving? En wie zijn dan de utopisten? Dat onderzoeken we in dit themadossier met deze artikelen:

- de verhouding utopie-dystopie
- communes in recente romans
- de zachte vormen van kennis bij kunstenaar Sarah Vanhee
- conceptuele ingenieurs die onze taal willen verbeteren
- de droom van een wereld zonder tralies.

Overige artikelen:

- Willem van Oranje en het uiteenvallen van de Nederlanden
- Nieuwe helden voor jonge lezers
- De wendbare identiteit van Bosch en Bruegel
- Moedertaal en meertalige nieuwkomers
- Het schildersoog van architect Henry van de Velde
- Dürer in de Lage Landen
- Portret van Marjolijn van Heemstra
- Ergerlijk Engels in het Nederlands
- Twee Limburgen, één strijd?
- Hoe Frans- en Nederlandstaligen tot betere uitwisseling kunnen komen
- Bestaat de Nederlands-Vlaamse boekenmarkt wel?
- ...

Samenwerking met:

- *Pacificatielezingen vzw:* we publiceerden in dit nummer een ingekorte versie van de 37ste Pacificatielezing uitgesproken op 6 november 2021 in de Pacificatiezaal van het Gentse stadhuis door Manfred Sellink, de Nederlandse directeur van het Museum voor Schone Kunsten in Gent. Het onderwerp: de wisselwerking tussen

kunst, kunstenaar, perceptie en (zelf)beeld bij kunstenaars uit de Lage Landen zoals Bosch en Bruegel, Ensor en Van Gogh en Luc Tuymans.

- *Openbare Bibliotheek van Kortrijk, het stadsdichterschap De Letterzetter en Het Lijsternest | Streuvelshuis in Ingooigem: Het uitzicht der dingen* is een creatief project rond het oeuvre van Stijn Streuvels, die 150 jaar geleden werd geboren. Vijftien jonge schrijvers en illustratoren gingen aan de slag met de auteur van klassiekers als *De vlaschaard* en *Het leven en de dood in den ast*. In *de lage landen* 4/2021 namen we 'Irma' op, een kortverhaal van Alice Spinoy met Streuvels als inspiratiebron. Willem Moreel zorgde voor de illustratie

Recensies van onder meer: Jeroen Dijsselbloem, Michael Pye over Antwerpen, de Atlas van het dialect in Vlaanderen, biografie Johan Verminnen, Jens Meijen, Arnon Grunberg, Els Moors, Babs Gons, Peter Verhelst, biografie Nescio, ...

Meer genres en inhoudelijke bijsturing

Lange tijd las je in *de lage landen* (en vroeger in *Ons Erfdeel*) hoofdzakelijk twee soorten artikelen: essays en recensies. Sinds 2021 maken we ruimte voor meer genres: interview (Astrid Roemer), reportage (de stukken van Tomas Vanheste over Vlaams-Nederlandse samenwerking) en 'repolyse' (een combinatie van reportage en analyse, zoals onder meer het artikel over Sarah Vanhee). In het algemeen hanteren we een meer journalistieke aanpak: niet langer alleen essays waarin slechts één stem te horen is, maar ook artikelen waarin de auteur met diverse stemmen over het onderwerp spreekt.

In 2021 hebben we het evenwicht tussen de verschillende thema's herbekeken. Uit een eerdere enquête onder onze lezers en uit de cijfers van Google Analytics blijkt dat er een grote belangstelling bestaat voor artikelen over taal en geschiedenis, onderwerpen die we in de voorbije jaren wat onderbelicht hebben. Over beide thema's hebben we in jaargang 2021 dan ook meer stukken gepubliceerd dan in eerdere jaren. Over literatuur hebben we vorig jaar dan weer iets minder gepubliceerd in het blad. We hebben vooral scherpere keuzes gemaakt in de recensierubriek.

Sinds 2021 heeft het blad ook een nieuwe rubriek aan het eind van elk nummer, een soort 'coda'. De rubriek heet 'Derby der Lage Landen' en dit is de opzet: wat hebben Vlamingen en Nederlanders met elkaar gemeen? En waarin verschillen ze juist? In het sluitstuk van elk nummer verkent een duo die vragen met een milde snuif ironie. Herr Seele speelt in beeld met de kunstgeschiedenis van de Lage Landen. En schrijvers die een band hebben met 'de andere kant' vangen hun

ervaringen in een korte bespiegeling. In 2021 waren die schrijvers: Heleen Debruyne, Idwer de la Parra, Rob van Essen en Lara Taveirne (twee Vlamingen, twee Nederlanders; twee mannen, twee vrouwen).

Na de nieuwe naam, een nieuwe cover

De naamsverandering van het tijdschrift voltrok zich al in 2020: *Ons Erfdeel* werd *de lage landen*, net als de website. In 2021 kwam daar ook een nieuwe cover bij: op de voorkant stond telkens een op maat gemaakt werk van illustrator Stijn Felix, waarvoor hij zich liet inspireren door het focusthema. Onder dat beeld stond telkens de titel van het uitgelichte themadossier en nog twee tot drie informatieve, prikkelende titels die naar andere belangrijke stukken verwijzen. Op de achterkant, die telkens een andere kleur had, stond een tiental titels.

Aangepaste indeling

De vormgeving van het binnenwerk bleef hetzelfde. Alleen de inhoudstafel kreeg een nieuw jasje, en de ordening van de artikelen werd aangepast.

Na het woord vooraf van de hoofdredacteur volgt nu eerst het uitgelichte thema en daarna staan de stukken in het blad thematisch gerangschikt zoals op de website: maatschappij, geschiedenis, taal, kunst, literatuur, waarbij na de langere artikelen telkens de recensies binnen dat thema volgden.

Deze nieuwe indeling kwam er om het lees- en zoekgemak van de lezers te verhogen en om de twee-eenheid tijdschrift-website te benadrukken.

Bij elk thema staat er nu ook een expliciete verwijzing naar artikelen die alleen op de website zijn te vinden. In huis noemen we dat 'vignetten': een url die verwijst naar het thema op de website aangevuld met een foto en een paar titels van artikelen.

3.2. SITE WWW.DE-LAGE-LANDEN.COM

Aantal lezers, artikelen, paginaweergaves

Op de website *de-lage-landen.com* verschenen in 2021 in totaal **407 artikelen**, verdeeld over zes hoofdthema's: kunst, taal, geschiedenis, literatuur, maatschappij en De Franse Nederlanden. In 2020 publiceerden we 441 stukken. Alle artikelen uit het tijdschrift zijn ook op de website gepubliceerd.

de lage landen bereikte **115.452 bezoekers** in 2021. Een daling van 17% in vergelijking met 2020. Toen waren het er 139.497. Alle bezoekers samen bekeken in totaal **298.465 artikelen**, een daling van 10% tegenover 2020.

Dat er minder gebruikers en pageviews zijn, is wellicht een gevolg van het feit dat er minder artikelen zijn gepubliceerd. En dat is dan weer het gevolg van een kleinere redactieploeg (één VTE minder dan in 2020) en langdurige afwezigheid van een redacteur.

Meest gelezen

De vaakst bezochte pagina's op *de lage landen* waren de informatie over ons nieuwe boek *De Lage Landen. Een geschiedenis voor vandaag* (6.836 keer) en de recensie van David Van Reybroucks Indonesië-boek door Alfred Birney (4.982). De best gelezen literaire recensie ging over de nieuwe roman van Lize Spit. Algemeen waren de thema's **literatuur, geschiedenis en kunst** het populairst. De thema's De Franse Nederlanden en taal haalden gemakkelijk de top 25, het thema maatschappij viel er net buiten.

Crossmediale productie

Voor elk nieuw nummer van *de lage landen* werden verschillende **teaservideo's** gemaakt. We integreerden ook audio in onze verhalen. De **26 audiofragmenten** in onze reeks over Frans-Vlaamse dialecten bereikten 2.400 luisteraars.

Reeksen en rubrieken

We publiceerden op *de lage landen* **30 reeksen en 6 rubrieken**. Van die 36 reeksen en rubrieken zijn er 8 die al voor 2021 zijn opgestart. De overige 28 zijn begonnen in 2021. De ambitie is per thema minstens 1 rubriek en 1 reeks te hebben.

LITERATUUR

❖ Rubrieken:

- *De Eerste Keer*: Elke maand signaleren we een Nederlandstalig romandebuut dat meer aandacht verdient. (*sinds 2018*)
- *Thomas Heerma van Voss*: deze jonge Nederlandse auteur laat ons meekijken in het hoofd van een schrijver. (*sinds 2019*)
- *De Papieren Man*: literair journalist Dirk Leyman volgt de literaire actualiteit in Vlaanderen en Nederland op de voet. Maandelijks zet hij de belangrijkste ontwikkelingen op een rijtje, met aandacht voor de uithoeken en rafelranden van de Nederlandstalige letteren, oog voor

bibliofilie en boekenvak én een zwak voor polemieken en prijsbeesten.
(sinds 2019)

❖ Reeksen:

- *Bernard Dewulf* (1960-2021): bundeling van al onze stukken van en over deze eind 2021 overleden dichter en essayist.
- *Jacques Hamelink* (1939-2021): Jacques Hamelink laat een omvangrijk en veelbekroond oeuvre na, dat naast vele dichtbundels ook proza en essays bevat. We bundelden al onze stukken over zijn werk.
- *Hafid Bouazza* (1970-2021): een bundeling van al onze artikelen over zijn werk plus een in memoriam.
- *Arnon Grunberg krijgt de P.C. Hooft-prijs 2022*: bundeling van al onze stukken over deze auteur naar aanleiding van zijn literaire bekroning.
- *Constantijn Huygens-prijs voor Peter Verhelst*: 'Het lijdt geen twijfel: Peter Verhelst heeft een adembenemend oeuvre', zegt de jury. We verzamelden al onze stukken over deze dichter en schrijver.
- *Ereprijs voor Astrid Roemer*: de Surinaamse schrijfster Astrid H. Roemer ontving de Prijs der Nederlandse Letteren 2021. Naar aanleiding van die onderscheiding brachten we al onze stukken over haar samen.
- *150 jaar Stijn Streuvels*: in 2021 was het 150 jaar geleden dat Stijn Streuvels geboren werd. Dat vierde men in zijn geboortestreek Zuid-West-Vlaanderen met het creatieve project *Het uitzicht der dingen*, waarin jong schrijf- en illustratietalent een eigen visie gaf op de auteur Streuvels. *de lage landen* was in 2021 (en doorlopend in '22) mediapartner van *Het uitzicht der dingen*: de voortgang kon je volgen op de website. Daar werden nieuwsstukken over het project gepubliceerd, maar ook teksten, illustraties, foto's en video's die eruit voortvloeiden, aangevuld met nieuwe verhalen en archiefstukken uit het tijdschrift *Ons Erfdeel* (de vroegere naam van *de lage landen*).
- *Hella Haase*: in 2021 was het tien jaar geleden dat deze schrijfster overleed. Wij bundelden de belangrijkste stukken uit ons archief van en over haar.
- *Willem Frederik Hermans*: op 1 september 2021 zou Willem Frederik Hermans 100 jaar oud zijn geworden. We brachten onze archiefstukken samen over de schrijver van onder andere *Nooit meer slapen* en *De donkere kamer van Damokles*.
- *Simon Vestdijk*: in 2021 was het vijftig jaar geleden dat schrijver Simon Vestdijk overleed. We verzamelden al onze archiefstukken over deze auteur.

- *Margriet de Moor is tachtig*: bundeling van al onze artikelen over haar werk.
- *Toon Tellegen Tachtig*: bundeling van al onze artikelen over zijn werk.
- *A.F.Th. van der Heijden is 70*: bundeling van al onze artikelen over zijn werk.
- *Stefan Hertmans*: deze schrijver vierde op 31 maart 2021 zijn 70ste verjaardag. Naar aanleiding daarvan verzamelden we al onze verhalen van deze veelzijdige auteur.
- *Lieke Marsman is Dichter des Vaderlands*: in 2021 is Marsman de Nederlandse Dichter des Vaderlands geworden. In een dossier brachten we al onze stukken van en over haar bijeen.
- *Schrijvers die nog maar namen lijken*: in deze reeks buigen jonge auteurs, literatuurcritici en -wetenschappers zich over schrijvers van wie de naam nog altijd bekend in de oren klinkt. Er zijn prijzen, straten of pleinen naar hen vernoemd. Maar wie leest hun boeken nog? En wat hebben die ons vandaag nog te vertellen?

KUNST

❖ Reeksen:

- *Raveel 100!* De Vlaamse schilder Roger Raveel zou in 2021 zijn 100ste verjaardag hebben gevierd. Naar aanleiding daarvan brachten we al onze stukken over deze belangrijke naoorlogse kunstenaar samen.
- *Op de schouders van de Oude Meesters*: Vlaamse en Nederlandse meesters zijn universeel erkend als meesters van licht, kleur en detail. Hun werk blijft kunstenaars inspireren. Niet alleen schilders en fotografen zijn aan hen schatplichtig, ook in het werk van een landschapsarchitect en een theatermaker zie je hun invloed.
- *Jonge artiest van de maand*: Ian Mundell en Maarten Buser belichten een jonge beeldend kunstenaar uit Vlaanderen of Nederland. (sinds 2019)
- *Jan van Eyck*: Vlaanderen bracht in 2020 hulde aan Jan van Eyck. We belichten deze pionier vanuit diverse invalshoeken. (sinds 2020)

TAAL

❖ Rubrieken:

- *Taaltoestanden*: maandelijkse column van taalwetenschapper Marten van der Meulen

MAATSCHAPPIJ

/

GESCHIEDENIS

- ❖ *Rubriek (nieuw in 2021):*
 - *Lotte Jensen:* In haar maandelijkse column bekijkt cultuurhistorica Lotte Jensen actuele gebeurtenissen door de lens van de geschiedenis.

- ❖ *Reeksen:*
 - *Jonge schrijvers over onzichtbaar werk:* achttien jonge Vlaamse en Nederlandse auteurs van de Parijse schrijfresidentie van deBuren brachten negentiende-eeuwse artefacten uit het Rijksmuseum tot leven. Ze lieten zich daarbij inspireren door de vraag: wat zie je als je naar deze objecten kijkt met oog voor onzichtbaar werk?
 - *Olympische Spelen:* deze zomerreeks bevatte vijf vergeten verhalen over de Lage Landen en het grootste sportevenement ter wereld.
 - *Jonge stemmen over slavernij:* achttien jonge Vlaamse en Nederlandse auteurs van de Parijse schrijfresidentie van deBuren gaven een stem aan een artefact uit de tentoonstelling *Slavernij* (Rijksmuseum, Amsterdam).

DE FRANSE NEDERLANDEN

In totaal publiceerden we in 2021 37 artikelen die betrekking hadden op de grensstreek tussen de Lage Landen en Frankrijk. Maatschappelijke onderwerpen kwamen daarbij het vaakst aan bod, naast artikelen over taal, kunst en geschiedenis.

Een aantal van deze artikelen vinden we terug in drie reeksen:

- ❖ *Reeksen:*
 - *Onbegrensd:* sinds 2019 volgt journalist Bart Noels de actualiteit in de grensstreek tussen Frankrijk en Vlaanderen op de voet en brengt daar geregeld verslag van uit. In 2021 publiceerde hij 8 artikelen in deze reeks.

 - *Frans-Vlaams:* Melissa Farasyn is als taalkundige verbonden aan de UGent. Zij onderzoekt o.a. het Frans-Vlaamse dialect, dat ook nog vandaag in Frans-Vlaanderen wordt gesproken. In verschillende artikelen belicht ze een opmerkelijke kenmerk van dit dialect. Bij deze artikelen worden telkens ook geluidsfragmenten gevoegd waarin voorbeeldzinnen te beluisteren zijn.

- *De Nederlanden in Frankrijk 2.0*: In 2019 bestond het boek *De Nederlanden in Frankrijk* van Jozef van Overstraeten vijftig jaar. Jarenlang was dit dé gids voor een uitstap naar Frans-Vlaanderen. Vijftig jaar later bezoekt Wim Chielens de streek met Van Overstraetens boek in de hand. Deze artikelen worden telkens ook uitgebreid geïllustreerd. Door de reisbeperkingen die tijdens de pandemie werden opgelegd, moest Chielens zich in 2021 beperken tot enkele artikelen.

EXTRA (reeksen over diverse thema's)

- *Het beste van 2021*: eindejaarsreeks met de 30 beste verhalen van 2020 op *de lage landen* (vijf per thema).
- *Utopisten van vandaag*: spelen utopieën nog een rol in onze samenleving? En wie zijn dan de utopisten?
- *Water, vloek en zegen*: in het deltagebied van de Lage Landen is water alomtegenwoordig: als zee, stromen en rivieren. Het is getemd en ingedijkt, er is grond op gewonnen en het zorgde voor welvaart. Maar hoe bedreigend was en is het wassende water? En wat doen we aan de droogte?
- *Wat met het platteland?* Het platteland in Nederland en Vlaanderen: is dat de kortste afstand tussen twee steden? Een wat achtergebleven buitengebied waar we niet goed raad mee weten? Of biedt het platteland juist talloze mogelijkheden om de grote kwesties van onze tijd aan te pakken – van verantwoord wonen tot duurzame landbouw?
- *Indonesië*: al onze stukken over de (post)koloniale verhoudingen tussen Indonesië en Nederland. (sinds 2020)
- *Postkoloniaal België en Nederland*: hoe gaan België en Nederland om met hun koloniale verleden in Afrika, Azië en Zuid-Amerika? In deze reeks vind je stukken over Congo, Indonesië, Suriname. Over hoe het daar vroeger was, wat er nu gebeurt en hoe het verleden doorwerkt in het heden. (sinds 2019)

Lezersprofiel

Bij *de lage landen* vormden **Nederlandstalige lezers uit België** de grootste lezersgroep (44% van het totaal). Een sterke daling tegenover 2020 (-8%). Daar tegenover staat het jaar na jaar stijgend aandeel van Nederlandse lezers. Zij zijn goed voor 37% (+6%). De derde grootste groep lezers komt uit de Verenigde Staten (5%). Ruim 80% van de lezers komt uit Vlaanderen en Nederland.

de lage landen heeft de **oudste lezers** van alle websites van Ons Erfdeel vzw. De verdeling ziet er zo uit (en wijkt nauwelijks af van die in 2020):

leeftijd	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65+
de lage landen	9%	15%	12%	17%	20%	27%

de lage landen heeft duidelijk **meer vrouwelijke** dan mannelijke lezers: 53% vrouwen tegenover 47% mannen. Dat is nagenoeg dezelfde verhouding als in 2020.

Nieuwsbrief

Om de twee weken bundelden we een reeks artikelen in een nieuwsbrief. Daarbij zat telkens minstens één verhaal uit de zes thema's (kunst, taal, geschiedenis, literatuur, maatschappij en De Franse Nederlanden), aangevuld met nieuwe afleveringen van langlopende reeksen, of met nieuws uit eigen huis (nieuw tijdschriftnummer, vacature, evenement...) of nieuws van andere organisaties (oproep universiteiten, evenementen van partners, ...).

We stuurden sporadisch ook nieuwsbrieven over één thema, zoals onze eindejaarsreeksen of een overzicht van alle boekenprijzen die in 2021 zijn uitgereikt.

Ook bij elk nieuw nummer was er een nieuwsbrief. Vanaf eind november stuurden we wekelijks een nieuwsbrief, vanwege het grote aanbod van nieuwe stukken, reeksen en relevante verhalen uit het archief.

Verjonging, vervrouwelijking, inclusie

De verjonging en vervrouwelijking van de redactionele werking, ingezet in 2019 en 2020 werd voortgezet in 2021.

Bij de keuze van een auteur zochten we naar een gezond evenwicht tussen man en vrouw, jong en oud.

Ook bij de keuze van onderwerpen voor artikelen en reeksen ging meer aandacht naar jong en vrouwelijk talent, al dan niet met een diverse achtergrond. Dat is bijvoorbeeld goed merkbaar bij de samenwerking met deBuren en de Brakke Grond en in de kunstenaarsportretten. En in de aandacht voor het koloniale verleden van België en Nederland en de hedendaagse nasleep daarvan.

Deze aandacht vertaalde zich ook in een vervrouwelijking en een verjonging van ons online lezerspubliek.

Het is een blijvend aandachtspunt.

Overname en samenwerking met partners

de lage landen nam in 2021 geregeld stukken over van de zustersitels *the low countries* en *les plats pays/Septentrion*.

In 2021 werkte *de lage landen* ook samen met deze Vlaams-Nederlandse partnerorganisaties:

De Brakke Grond:

- Gezamenlijke publicatie van een uitgebreid artikel naar aanleiding van hun veertigste verjaardag.
- Publicatie van artikelen op basis van hun activiteiten.
- Promotie van hun activiteiten via onze nieuwsbrief en sociale media.

deBuren:

- Publicatie van de stukken die voortvloeiden uit hun schrijfresidenties in 2020 en 2021: de reeksen *Jonge stemmen over slavernij* en *Jonge schrijvers over onzichtbaar werk*.
- Promotie van hun activiteiten in onze nieuwsbrief en sociale media, vaak aan de hand van thematische verwante en relevante artikelen uit ons blad of onze site.

Taalunie:

- Tijdens de Week van het Nederlands organiseerde *de lage landen* in samenwerking met de Taalunie drie virtuele lunchgesprekken:
 - 5 oktober: Hoe helpt technologie onze taal vooruit? Marc van Oostendorp sprak met Lauren Fonteyn en Eva Vanmassenhove.
 - 6 oktober: Hoe kunnen we het Nederlands dekoloniseren? Marc van Oostendorp sprak met Raf Njotea en Tessa Leuwsha.
 - 7 oktober: Welk beleid voeren we voor regionale talen? Marc van Oostendorp sprak met Veronique De Tier en Nanna Hilton.
- Publicatie van artikelen op basis van hun activiteiten
- Delen van hun activiteiten via onze nieuwsbrief en sociale media

Literatuur Vlaanderen:

- Delen van hun activiteiten via onze nieuwsbrief en sociale media.

Nederlands Letterenfonds:

- Delen van hun activiteiten via onze nieuwsbrief en sociale media.

Daarnaast werkten we ook samen met deze organisaties:

Folio (koepelorganisatie voor culturele, literaire en erfgoedtijdschriften)

- De lage landen nam als lid geregeld deel aan workshops en vergaderingen van Folio.

Internationale Vereniging voor Neerlandistiek (IVN):

- Op 25 november organiseerden de lage landen en IVN een webinar over de Indische letteren vandaag. De webinar past in de IVN-reeks *Voortvarend Nederlands*, bestemd voor de leden van IVN, dus studenten en profs neerlandistiek wereldwijd. Onderwerp: hoe staan de Indische Letteren er vandaag voor? Welke thema's spelen? In welke taal wordt geschreven (NL/EN/IND)? Kennen Nederlanders en Indonesiërs elkaars literatuur? Wordt er veel vertaald? Speelt het koloniaal verleden nog een rol? Was Indië ook een literair wingewest van Nederland? Veel Indonesische literatuur is niet vertaald in het Nederlands, maar wel in het Engels? Hoe komt dat? Ricci Scheldwacht sprak met Dido Michielsen, Lara Nuberg en Lucelle Pardoe.
- Delen van hun activiteiten via onze nieuwsbrief en sociale media.

Pacificatielezingen vzw

- We publiceerden een ingekorte versie van de 37ste Pacificatielezing uitgesproken op 6 november 2021 in de Pacificatiezaal van het Gentse stadhuis door Manfred Sellink, de Nederlandse directeur van het Museum voor Schone Kunsten in Gent. Het onderwerp: de wisselwerking tussen kunst, kunstenaar, perceptie en (zelf)beeld bij kunstenaars uit de Lage Landen zoals Bosch en Bruegel, Ensor en Van Gogh en Luc Tuymans.

Openbare Bibliotheek van Kortrijk, het stadsdichterschap De Letterzetter en Het Lijsternest | Streuvelshuis in Ingoogem

- De lage landen was de website voor alle teksten die werden geschreven ikv Het uitzicht der dingen, een creatief project rond het oeuvre van Stijn Streuvels, 150 jaar geleden werd geboren. Eén kortverhaal en één illustratie uit het project werd gepubliceerd in het vierde nummer van ons tijdschrift.

MO* (mondiaal nieuws)

- We publiceerden samen een artikel over 70 jaar VN-vluchtelingenverandering dat op onze vraag was geschreven door MO*-redacteur Tine Danckaers.

Tertio

- We namen het interview over met hoofdredacteur Hendrik Tratsaert.

Sabam

- Coördinator Pieter Coupé zetelde in de jury van de Sabam of Culture Award voor beste literaire auteur van 2020.

Daarnaast werkten we samen met diverse uitgeverijen i.k.v. voorpublicaties, signaleerden of deelden we ad hoc artikelen van andere websites en persberichten van interessante instellingen (al dan niet in licht gewijzigde vorm) via onze en sociale media.

3.3. TIJDSCHRIFT *SEPTENTRION*

“*Septentrion. Miroir de la culture en Flandre et aux Pays-Bas*”, jaargang 2021

In 2021 mocht het Franstalige tijdschrift *Septentrion* een feestje vieren. Het was aan zijn vijftigste jaargang toe.

In 2020 verviel de subsidiëring van *Septentrion* door de Vlaamse overheid. Het blad wordt wel nog gesubsidieerd door het Nederlandse Ministerie van OCW en kon voor 2021 rekenen op een subsidie van de Koning Boudewijnstichting en de Nationale Loterij.

Sinds zijn ontstaan in 1972 wist *Septentrion* een reputatie op te bouwen van een kwaliteitsvolle periodieke publicatie boordevol informatie over de Lage Landen. *Septentrion* brengt die informatie bovendien in de taal van de doelgroep en is daarom uniek. Er zijn in Europa geen vergelijkbare voorbeelden.

Ons Erfdeel vzw is overtuigd van het belang van *Septentrion* en leverde een inspanning om het voortbestaan van het tijdschrift te garanderen.

Septentrion verscheen in 2021 in twee dikkere nummers. Elk nummer was deels gewijd aan een “dossier”. Een gerenommeerde opmaker (bureau Pjotr) zorgde ook in 2021 voor de lay out.

“*Les arts de la scène*” nr.1

Het dossier in het eerste nummer was gewijd aan theater en dans in de Lage Landen. Die staan in het Franse taalgebied hoog in aanzien. Men heeft er veel bewondering voor de manier waarop gezelschappen uit het Nederlandse taalgebied (vooral uit Vlaanderen) zonder gêne en vol verbeelding buiten de lijntjes kleuren.

We lieten ons voor dat dossier adviseren door twee eminente kenners van het theater, een in Vlaanderen en een in Nederland.

Een bekende Franse theatercriticus schetste het beeld dat het Vlaamse en Brusselse theater oproept in de Hexagone. Er was ook aandacht voor het kinderen jeugdtheater in de Lage Landen en voor de festivals TAZ en OEROL. Een vijftal belangrijke en vernieuwende gezelschappen uit het Nederlandse taalgebied werden in de etalage gezet en uiteraard waren er ook “articles de fond” over de meest in het oog springende ontwikkelingen in het theater in de Lage Landen. Er verscheen tevens een stuk over de internationaal bekende dansschool P.A.R.T.S. en een Franstalige kenner van de dans gaf zijn blik op de dans in Vlaanderen en Brussel anno 2021.

De redactie stelde het zeer op prijs dat verschillende belangrijke theater- en dansrecensenten (onder wie veel vrouwen) hun medewerking wilden verlenen. We slaagden er ook in journalisten en specialisten uit het Franse taalgebied aan te trekken.

“Échanges. Passerelles entre la France, la Belgique et les Pays-Bas ” nr.2

De vijftigste jaargang gaf recht op een speciaal eerbetoon aan de belangrijkste doelstelling van *Septentrion*. Had Jozef Deleu, de oprichter van het tijdschrift, in 1972 in het allereerste nummer niet verwezen naar een citaat van Paul Valéry, “enrichissons-nous de nos mutuelles différences”?

We trokken voor dit dossier vier adviseurs aan, elk met hun eigen expertise in de culturele en algemeen-maatschappelijke wereld. Die adviseurs kwamen zowel uit het Nederlandse als het Franse taalgebied.

Het dossier “Échanges” presenteerde meerdere voorbeelden van de manier waarop protagonisten in het culturele leven samenwerken over de taal- en staatsgrenzen heen en zo de wederzijdse kennis helpen te verhogen. Enkelen kwamen zelf aan het woord, zoals de internationaal bekende regisseur Ivo Van Hove. Literaire vertalers als Philippe Noble en Kim Andringa, de échte “passeurs de culture”, lichtten elk op hun manier hun rol toe. Daniel Cunin, een van de meest gewaardeerde vertalers naar het Frans, begon een briefwisseling met de Nederlandse schrijfster en filosofe Joke J. Hermsen over wederzijdse beeldvorming Nederland-Frankrijk.

In het streven naar samenwerking en wederzijdse kennis speelt het onderwijs een sleutelrol. Er verschenen dan ook stukken over het onderwijs Nederlands in Franstalig België en Noord-Frankrijk en het onderwijs Frans in Vlaanderen en Nederland.

Het nummer verliet zelfs Europa en richtte de steven naar de enige plek op de wereld waar Nederland en Frankrijk zich buurlanden mogen noemen: het eiland Sint Maarten / Saint-Martin.

De redactiesecretaris schetste de geschiedenis van een halve eeuw *Septentrion* en schonk daarbij veel aandacht aan de wijzigingen in de culturele en algemeen-maatschappelijke context. De hoofdredacteur keek naar de toekomst en zag in Brussel dé plek van waaruit een duurzame samenwerking tussen Nederlands- en Franstaligen vorm kan krijgen.

We slaagden erin verschillende interessante persoonlijkheden uit de culturele wereld voor dit dossier een artikel te laten schrijven. Zij waren zowel afkomstig uit de francofonie als uit de neerlandofonie. Onder hen waren er opnieuw veel vrouwen.

De blik gericht op de actualiteit

Septentrion anno 2021 was meer dan de twee dossiers. We bleven de literaire en artistieke actualiteit in de Lage Landen volgen en zoals voorheen had het tijdschrift veel belangstelling voor maatschappelijke uitdagingen en ontwikkelingen, geschiedenis en taal. De actualiteit werd geenszins uit het oog verloren.

Enkele voorbeelden van onderwerpen die elk in een apart artikel aan bod kwamen: de rechten van transgenders in de Lage Landen, het gevecht tegen het water en de Nederlandse identiteit, de Lage Landen en zestig jaar Conventie van Genève, de restitutie van Afrikaanse kunststukken, de schilderijen van Jan Van Imschoot, de illustraties van Ludwig Volbeda, de terminologie Nederlands, Vlaams, Hollands, de dekolonisering van de Nederlandse taal, de “thriller” in Nederland en Vlaanderen.

Recensies

Redacteuren en adviseurs van fondsen in toonaangevende Franstalige uitgeverijen blijven ons wijzen op het belang van recensies in *Septentrion*. Daarom heeft *Septentrion* zijn recensierubriek behouden met besprekingen van recent verschenen (literaire) publicaties in Franse vertaling. Een paar namen van auteurs die in 2021 werden gerecenseerd: Arnon Grunberg, Niña Weijers, Bart Moeyaert en Peter Terrin.

3.4. SITE WWW.LES-PLATS-PAYS.COM

Aantal lezers, artikelen, paginaweergaves

In 2021 is de site *les plats pays* blijven groeien. Het aantal bezoekers is met ruim 10% gestegen ten opzichte van 2020.

In totaal publiceerden we **306 nieuwe teksten** verdeeld over zes hoofdthema's: kunst, taal, geschiedenis, literatuur, maatschappij en De Franse Nederlanden. Bovendien maakten we een 70-tal artikelen uit ons archief beschikbaar. We bereikten **in totaal 36.495 lezers**. Ter vergelijking, in 2020 waren het er 33.061, een stijging van 10%. Alle bezoekers samen lazen **92.821 artikelen**.

Deze positieve ontwikkeling is het resultaat van redactionele keuzes en een grotere aanwezigheid op de sociale media. In 2021 was *les plats pays* niet alleen aanwezig op Facebook (al enkele jaren), maar ook op Twitter (vanaf mei) en LinkedIn (vanaf september).

Alle teksten die verschenen in *Septentrion* (in 2021 twee themanummers van 160 pagina's) werden ook online gezet op *les plats pays*. De thema's ("les arts de la scène" en "échanges/passerelles entre la France, la Belgique et les Pays-Bas") kwamen op de site als reeks. Er werd bijzondere aandacht geschonken aan de manier waarop print (*Septentrion*) en site op elkaar konden inspelen. Voor literaire fragmenten in vertaling die aansloten bij een artikel gepubliceerd in het tijdschrift, werd verwezen naar *les plats pays*.

Meest gelezen

Zoals eerder werd geconstateerd, zijn bij het Franstalige publiek **geschiedenis en taal** verhoudingsgewijs zeer populair. Opvallende vaststelling: de belangstelling voor het thema "**Les Pays-Bas français**" blijft groeien: in 2021 waren 14 van de 25 meest gelezen artikelen aan dit thema gewijd. Ter vergelijking: in 2020 hadden 10 van de 25 meest gelezen artikelen betrekking op dit thema. Dit bevestigt de relevantie van de keuze die in 2020 is gemaakt om van "Les Pays-Bas français" een apart thema bovenaan de menubalk te maken, terwijl het voorheen 'slechts' een rubriek was, temidden van losse verhalen.

Om de interesse van de lezer voor geschiedenis, taal en Les Pays-Bas français te consolideren, werd het volume van de teksten voor deze drie thema's in 2021 met 23% verhoogd.

Hoewel we er minder lezers mee kunnen warm maken, vinden we het toch onze taak als "miroir de la culture en Flandre et aux Pays-Bas" (spiegel van de cultuur in Vlaanderen en Nederland) om de Franstalige lezers ook te informeren over hedendaagse Nederlandstalige literatuur, kunst en belangrijke algemeen-maatschappelijke ontwikkelingen in de Lage Landen.

Crossmediale productie

Voor elk nieuw nummer van *Septentrion* werden verschillende **teaservideo's** gemaakt. We integreerden ook audio in onze verhalen. De **26 audiofragmenten** in onze reeks over Frans-Vlaamse dialecten konden 2.400 luisteraars bekoren.

Reeksen en rubrieken

Er verschenen in 2021 op *les plats pays* naast “losse verhalen” ook **25 reeksen en rubrieken**. Hierbij een overzicht per thema:

ARTS

❖ Rubrieken

- *Chronique parisienne*: artikelen van de Franse kunsthistorica Geneviève Nevejan over kunst uit Nederland en Vlaanderen in de Franse hoofdstad en omstreken. (tweemaandelijks)

❖ Reeksen

- *Le virus de la scène*: teksten van het themadossier verschenen in “Septentrion”, n° 3. over spraakmakende dans- en theatergezelschappen.
- *Femmes oubliées*: in 2021 werden aan de reeds lopende reeks over vergeten vrouwelijke schilders uit de Lage Landen nog twee artikelen van Heleen Debruyne toegevoegd.

HISTOIRE

❖ Reeks

- *En quête d'or*: 6 vergeten verhalen over de Lage Landen en het grootste sportevenement ter wereld, de Olympische Spelen.

LANGUE

❖ Reeksen

- *Le flamand de France sous la loupe*: taalkundige Melissa Farasyn neemt de opmerkelijke kenmerken van het Frans-Vlaamse dialect onder de loep. (op de website ook verschenen onder het thema Les Pays-Bas français)
- *Chroniques linguistiques*: Taalwetenschappers Fieke van der Gucht en Marten Van der Meulen beschrijven wat hen opvalt in hun en ons taalgebruik.

LITTÉRATURE

❖ Rubrieken

- *Planète Littérature*: bijdragen over Nederlandstalige literatuur (in Franse vertaling) van de bekende Franstalig-Belgische schrijfster Véronique Bergen. (tweemaandelijks)
- *Trésors cachés*: teksten van topvertaler Daniel Cunin over de Nederlandstalige literatuur in haar meest diverse facetten (met bijgaande vertalingen). (maandelijks)
- *La première fois*: prozadebuten met fragmenten in Franse vertaling en recensie. (maandelijks)
- *Le poème du mois*: gedichten verschenen in de bloemlezing “Un grand cru”, samengesteld voor voormalig hoofdredacteur Jozef Deleu.
- *Le dernier cru*: gedichten gekozen door voormalig hoofdredacteur Jozef Deleu. (12 gedichten per jaar)
- *Viennent de paraître en français*: een selectie van boeken die recent in het Frans zijn vertaald (poëzie, fictie, non-fictie, strips, kinder- en jeugdliteratuur...).

❖ Reeksen

- *Jeunes voix sur l'esclavage* (i.s.m. deBuren): jonge Vlaamse en Nederlandse auteurs van de Parijse schrijfresidentie van deBuren geven een stem aan een artefact uit de tentoonstelling *Slavernij* van het Rijksmuseum, Amsterdam.
- *Jeunes écrivain·es sur le travail invisible* (i.s.m. deBuren): jonge Vlaamse en Nederlandse auteurs van de Parijse schrijfresidentie van deBuren brengen negentiende-eeuwse artefacten uit het Rijksmuseum tot leven. Ze laten zich daarbij inspireren door de vraag: wat zie je als je naar deze objecten kijkt met oog voor onzichtbaar werk? (In 2021 werden 12 van de 18 teksten gepubliceerd - de reeks loopt tot 2022)
- *Simon Vestdijk*: In 2021 is het vijftig jaar geleden dat schrijver Simon Vestdijk overleed. (6 teksten waarvan 3 fragmenten)
- *Willem Frederik Hermans*: Op 1 september 2021 zou Willem Frederik Hermans 100 jaar oud zijn geworden. (8 artikelen)
- *Arnon Grunberg lauréat du prix P.C. Hooft 2022*: De P.C. Hooft-prijs 2022 voor proza is toegekend aan Arnon Grunberg. (9 artikelen)

SOCIÉTÉ

❖ Rubrieken

- *Hind Fraihi aan het woord*: columniste Hind Fraihi becommentarieert de actualiteit in Nederland en België (met onder meer aandacht voor gendergelijkheid en maatschappelijke inclusie).

❖ Reeksen

- *Septentrion quinquagénaire*: Al een halve eeuw kan het tijdschrift *Septentrion* zich erop beroemen dat het "une main tendue" tussen Nederlandstalige en Franstalige werelden uitsteekt. Hans Vanacker, redactiesecretaris sinds augustus 1989, blikt terug op de hoogtepunten die de eerste vijftig jaar van *Septentrion* markeerden. (*maandelijks*)
- *Les Plats Pays inusités*: In zijn teksten neemt de Britse journalist Derek Blyth u mee op microavonturen om verborgen hoekjes en ongewone tradities in de Lage Landen te ontdekken.

LES PAYS-BAS FRANÇAIS (zie ook idem pag. 27)

❖ Rubrieken

- *Sans bornes*: een Vlaming die Noord-Frankrijk beroepshalve bijzonder goed kent, werpt zijn licht op actuele gebeurtenissen en ontwikkelingen in de "Franse Nederlanden".
- *De retour avec les Pays-Bas en France*: zowat een halve eeuw geleden maakte Jozef Van Overstraeten een gids van de "Pays-Bas français". Met die gids in de hand gaat een medewerker van *les plats pays* opnieuw op stap.

EXTRA (reeksen en rubrieken over diverse thema's)

❖ Rubrieken

- *Le passé colonial*: bijdragen over het koloniale verleden van België en Nederland en de manier waarop we met dat verleden omgaan.

❖ Reeksen

- *Passerelles entre francophonie et néerlandophonie*: *Septentrion* viert zijn vijftigste verjaardag. Al een halve eeuw besteedt het tijdschrift veel aandacht aan de wederzijdse culturele beïnvloeding tussen de Franstalige en de Nederlandstalige wereld. Zestien verhalen over perceptie, vooroordelen, groeiende empathie, samenwerking en zelfs liefde over de taalgrens heen.

- *Het beste van 2021*: eindejaarsreeks met de 30 beste verhalen van 2021 op *les plats pays*

Lezersprofiel

De lezers van *les plats pays* zijn verspreid over de hele wereld, maar het zal geen verrassing zijn dat het gros van de bezoekers komt uit het Franse taalgebied, vooral uit **Frankrijk** (45%). In 2020 werd vastgesteld dat het aantal bezoekers uit Frankrijk groter was dan het aantal bezoekers uit België in vergelijking met 2019. Deze trend zette zich in 2021 voort en het aantal bezoekers uit Frankrijk bleef sterk stijgen. In totaal kwamen **70%** van de lezers van **buiten Vlaanderen en Nederland**.

Op *les plats pays* zijn de lezers van alle leeftijdsgroepen bijna gelijk vertegenwoordigd. Lezers van 65+ blijven licht oververtegenwoordigd. Een belangrijke evolutie is dat de **jongste groep lezers** als enige leeftijdsgroep is gestegen, en wel met 41% als je dezelfde leeftijdsgroep bekijkt in 2020. Vergeleken met alle leeftijden is het aandeel van die groep toegenomen met 3%.

Dit is bereikt **door scherpe redactionele keuzes** en een **meer dynamische aanwezigheid op sociale media**.

leeftijd	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65+
les plats pays	13%	18%	16%	17%	17%	19%

De lezers zijn iets minder **gelijk** verdeeld **naar geslacht**, met 52% mannen en 48% vrouwen in 2021.

Nieuwsbrief

Om de drie weken werd een keuze gemaakt uit de losse verhalen, reeksen en rubrieken van *les plats pays* voor onze Franstalige nieuwsbrief. Deze brieven hebben een opvallend hoge *open rate* en *click rate*.

In 2021 verstuurden we ook nieuwsbrieven over één thema, zoals onze eindejaarsreeksen en speciale reeksen (o.a. rond de Olympische Spelen).

Verjonging, vervrouwelijking, inclusie en “échanges”

In 2021 hebben wij onze inspanningen voortgezet om het personeel (auteurs en vertalers) te verjongen en te vervrouwelijken. Het team van vertalers werd met

15% meer vrouwen uitgebreid en er werd bewust gekozen om het werk van jonge onderzoekers te publiceren (b.v. Jonas Roelens, Jolien Gijbels en Jarrik Van Der Biest). De samenwerking met vertaalstudenten werd ook in 2021 voortgezet (zie *overname en samenwerking met partners*)

Ook bij de keuze van onderwerpen voor verhalen en reeksen werd meer aandacht besteed aan jong en vrouwelijk talent, al dan niet met een diverse achtergrond. Dat is vooral merkbaar bij de thema's "Littérature" en "Arts". In 2021 publiceerden we 76 fragmenten of korte literaire teksten, waarvan 40 van opkomende schrijvers. Er werd ook meer aandacht besteed aan kunstenaars die aan het begin van hun carrière staan (o.a. Les Monseigneurs, Gabey Tjon a Tham, Joyce Overheul).

Deze aandacht vertaalt zich ook in een verjonging van ons lezerspubliek. Het is een blijvend aandachtspunt.

Les plats pays/Septentrion vinden wederzijdse beïnvloeding over de taalgrens heen een belangrijke vorm van culturele verrijking. Daarom is een volledig dossier van 16 artikelen aan dit onderwerp gewijd.

Ook de rubrieken "Planète Littérature" en "Chronique parisienne" en de thema "Les Pays-Bas français" sluiten aan bij die grensoverschrijdende invalshoek.

Overname en samenwerking met partners

les plats pays nam in 2021 geregeld stukken over van de zustersitels *de lage landen* en *the low countries*.

In 2021 werkte *les plats pays* samen met deze Vlaams-Nederlandse partnerorganisaties.

deBuren:

- Franse vertaling en publicatie van tien verhalen i.k.v. van hun schrijversproject "Jeunes écrivain·es sur le travail invisible" en "Jeunes voix sur l'esclavage".
- Publicatie van artikelen op basis van hun activiteiten.

Literatuur Vlaanderen:

- Publicatie van artikelen op basis van hun vertaalde boeken.

Nederlands Letterenfonds:

- Publicatie van artikelen op basis van hun vertaalde boeken.

Taalunie:

- Overname en vertaling van artikelen.
- Publicatie van artikelen op basis van hun activiteiten.

Daarnaast werkten we ook samen met deze organisaties:

Nouveau Centre Néerlandais:

- In navolging van *Septentrion* wil *les plats pays* Franstalige studenten en vertalers de kans geven zich verder te bekwamen in het literair vertalen. Daarom wordt nauw samengewerkt met het *Nouveau Centre Néerlandais* in Parijs. Prozafragmenten vertaald door deze atelier verschijnen op de site.

UGent:

- Vanaf 2021 werkt ook *les plats pays* met studenten van de vakgroep Vertalen, Tolken en Communicatie in UGent. De studenten van de cursus “Translation: English-French” (Prof. Brunehilde Ammann) vertalen korte teksten voor de reeks “*Les Plats Pays inusités*”.

3.5. SITE WWW.THE-LOW-COUNTRIES.COM

Ook in 2021 bleef *the low countries* lezers uit alle hoeken van de wereld bekoren met Engelstalige duiding bij *all things Low Countries*. Toch was de website iets minder dynamisch en populair dan in 2020. Dat heeft een aantal duidelijke oorzaken.

Ondanks de aanhoudende coronapandemie was er in 2021 meer vrijheid dan in 2020 om weer buitenshuis van activiteiten te genieten. Daardoor bleven meer lezers weg van de computer en dus ook van *the low countries*.

De belangrijkste reden echter voor het dalende bereik is de onverwacht langdurige afwezigheid van de coördinator tevens adjunct-hoofdredacteur, te wijten aan ziekte: vier weken in mei, elf weken van midden oktober tot eind december.

Een statische website is dodelijk voor het bereik. Daarom werd in het najaar een freelancer ingeschakeld om gedurende twee dagen per week artikelen te publiceren. Dat was niet voldoende om de website op normale kruissnelheid te laten draaien, maar wel genoeg om niet al te veel lezers het gevoel te geven dat de website minder content leverde.

Ondanks deze tegenslag haalde *the low countries* in 2021 toch mooie cijfers.

Aantal lezers, artikelen, paginaweergaves

We publiceerden **218 artikelen** voor **84.767 lezers**. Zij bekeken alles samen **138.063 artikels**. Daarmee daalde het bereik van de website met een kwart in vergelijking met 2020.

Meest gelezen

Kijken we naar de top 25 van meest gelezen artikelen, dan blijven ook in 2021 **taal en (oorlogs- en koloniale) geschiedenis** de meest geliefde thema's bij de lezer van *the low countries*. Opvallende vaststelling: verhalen over maatschappelijke onderwerpen, zoals de coronapandemie, wonnen aan belang, terwijl artikelen over oude kunst, traditioneel een populair onderwerp, minder lezers konden bekoren in 2021. Wellicht speelde hier de actualiteit een rol: Corona versus het ontbreken van een Van Eyck-, Rubens- of Rembrandt-jaar.

Verhalen over hedendaagse beeldende en podiumkunsten, en literatuur (alleen de in het buitenland bekende namen worden gelezen) vielen buiten de top 25.

Crossmediale productie

Ook in 2021 produceerden we *The Low Countries Radio*, een driemaandelijke historische **podcastreeks** over fenomenen die de Lage Landen uniek maken. Vier afleveringen van één uur werden samen **meer dan 16.000 keer** beluisterd. Nieuw is *The History of the Netherlands*, een podcastreeks die we embedden van The Republic of Amsterdam Radio, een collectief van Australische historici uit Amsterdam. Deze reeks, waarvan intussen veertien afleveringen zijn gepubliceerd, verschijnt telkens als long-read én als podcast, én werd eveneens duizenden keren beluisterd. Een stimulans om verder te investeren in podcasts .

Daarnaast maakten we **filmpjes** naar aanleiding van onze tweede verjaardag en als nieuwjaarswensen.

Reeksen en rubrieken

Reeksen en rubrieken zijn een geschikte manier om aandacht van de lezer te genereren voor het redactionele aanbod. Ze zijn ook gemakkelijk te promoten via sociale media.

We pakten in 2021 uit met **9 reeksen** en **9 vaste rubrieken**. De ambitie is per thema minstens 1 rubriek en 1 reeks te hebben. Dat is alleen bij taal en maatschappij niet gelukt.

Er zijn 9 reeksen of rubrieken minder dan in 2020. Daar zijn verschillende redenen voor. Zo bleven door de coronapandemie ook in 2021 (vooral in

Nederland) heel wat musea en horeca voor lange tijd gesloten en waren er reisbeperkingen. Daardoor moesten we enkele vaste rubrieken en geplande reeksen, gericht op de (buitenlandse) toerist, schrappen of uitstellen: Museum Explorer, Tour of Flanders, Postcard, L-Spot...

Een tweede reden is dat we zuiniger willen zijn met reeksen of rubrieken, vooral uit esthetische overwegingen. Ze zijn op onze website nu te herkennen aan een blauw balkje. Teveel blauwe balkjes op een homepage verstoren het beeld en drummen de losse verhalen in een hoekje. Artikelen die bij elkaar horen worden vaker aan elkaar gelinkt door weer te geven als 'related article', eerder dan ze in een reeks te verzamelen.

Zo zijn in 2021 alle vertaalde verhalen uit de themadossiers van *de lage landen* gepresenteerd als losse artikelen en niet binnen een reeks. Deze manier van werken had geen negatieve invloed op het lezersbereik.

ARTS

❖ Rubrieken:

- *Museum Explorer*: maandelijkse portretten van een vaak onbekend museum.
- *New at the Museum*: nieuws over de aanwinsten van vroegmoderne kunst uit de Lage Landen bij musea wereldwijd.

❖ Reeksen:

- *Tantalising Theatre*: portretten van de meest innovatieve en spraakmakende dans- en theatergezelschappen uit Vlaanderen en Nederland.
- *Young Artist of the Month*: maandelijkse reeks waarin Ian Mundell en Maarten Buser werk belichten van een jonge beeldend kunstenaar uit Vlaanderen en Nederland.

LANGUAGE

❖ Reeksen:

- *Dutch Overseas: langlopende reeks over de staat van het Nederlands, de neerlandistiek in de wereld en de relatie van het Nederlands met andere talen.*

LITERATURE

❖ Rubrieken

- *Friday Verses*: om de twee weken een nieuw naar het Engels vertaald gedicht van een jonge of ongepubliceerde dichter.
- *First Book*: maandelijkse recensies van een debuutroman met enkele vertaalde fragmenten.

- *Translated Books*: een driemaandelijke selectie van recent in het Engels vertaalde boeken (poëzie, fictie, non-fictie, strips, kinder- en jeugdliteratuur...).
- *Harvest from the University Press*: een driemaandelijke selectie van recent uitgegeven boeken bij universiteitsuitgeverijen over onderwerpen uit de Lage Landen.

❖ Reeksen

- *Young Voices on Slavery*: jonge Vlaamse en Nederlandse pennen van de Parijs-schrijfresidentie van de Buren geven een stem aan een voorwerp uit de tentoonstelling *Slavernij* in het Rijksmuseum.
- *Young Writers on Invisible Labour*: achttien jonge schrijvers uit Vlaanderen en Nederland brengen met woorden een negentiende-eeuws kunstwerk uit het Rijksmuseum tot leven met als thema 'onzichtbaar werk'.

HISTORY

❖ Rubrieken

- *The Low Countries Radio*: driemaandelijke historische podcasts over fenomenen die de Lage Landen uniek maken.

❖ Reeksen

- *Going for Gold*: verhalen uit de Olympische geschiedenis van Vlaanderen en Nederland naar aanleiding van de Olympische Spelen in Tokio.
- *The Colonial Legacy*: verhalen over de koloniale erfenis van Vlaanderen en Nederland.
- *The History of the Netherlands*: tweewekelijkse podcastreeks over de geschiedenis van de Lage Landen van de prehistorie tot vandaag.

SOCIETY

• Rubrieken

- *The L-Spot*: Schots journalist Derek Blyth belicht onbekende plekjes en fenomenen uit de Lage Landen.
- *Hind Fraihi*: onderzoeksjournaliste Hind Fraihi fileert de actualiteit.

EXTRA

- *Best of 2021*: eindejaarsreeks over de 25 beste verhalen van 2021 op *the low countries*.

Lezersprofiel

De lezers van *the low countries* zijn verspreid over de hele wereld. Maar liefst 76% woont niet in de Lage Landen. De top vijf van landen van herkomst is

dezelfde als in 2020. Een kwart van de lezers komt uit de **Verenigde Staten** (26%), gevolgd door Nederland (15%), Verenigd Koninkrijk (11%), België (9%) en Canada (4%).

Opvallend is het jaar na jaar groeiende aandeel van Nederlandse lezers en de prominente aanwezigheid van Britse lezers, die in 2019 niet eens in de top vijf voorkwamen. Daar tegenover staat het dalend aantal Amerikaanse en Belgische lezers. *The low countries* bereikt ook steeds meer lezers uit Indonesië, Australië en India. Dat is in 2021 vooral te danken aan verhalen over de Nederlandse en Britse (koloniale) geschiedenis.

the low countries heeft opnieuw het **jongste lezerspubliek** van alle Ons Erfdeeltitels. Ruim een derde is jonger dan 35 jaar. En de lezers worden almaar jonger. De groep 18- tot 24-jarigen is zelfs gegroeid met 3% in vergelijking met 2020.

leeftijd	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65+
the low countries	19%	23%	15%	15%	14%	14%
totaal	14%	19%	14%	16%	17%	20%

The low countries heeft net als *les plats pays* **meer mannelijke lezers** dan de lage landen: 52% mannen versus 48% vrouwen. Al is de kloof wel (veel) kleiner dan in 2020, en vooral 2019, toen de verhouding 60% mannen versus 40% vrouwen was.

Nieuwsbrief

In 2021 **steeg het aantal nieuwsbriefabonnees** van *the low countries* met een kwart in vergelijking met 2020.

Om de drie weken verstuurd we een nieuwsbrief met een selectie van de beste verhalen. Daarnaast verzonden we nieuwsbrieven over één thema of speciale reeks (eindejaarslijst en de Olympische Spelen).

Deze brieven hebben een opvallend hoge *open rate* en *click rate*.

Verjonging, vervrouwelijking, inclusie

De verjonging en vervrouwelijking van de werking, een duidelijke beleidskeuze sinds 2019, werd voortgezet in 2021. Niet alleen bij de samenstelling van de redactieraden, maar ook bij de keuze van een auteur of vertaler werd gekeken naar een gezond evenwicht tussen man en vrouw, jong en oud. Er kwamen jonge vrouwen bij als auteur, maar de **meest vrouwelijke ploeg** is opnieuw die van de vaste vertalers: 11 vrouwen versus 2 mannen.

Ook bij de keuze van onderwerpen voor verhalen en reeksen wordt meer aandacht besteed aan jong en vrouwelijk talent, al dan niet met een diverse achtergrond. Dat is vooral merkbaar bij de de columns van Hind Fraihi, de gedichtenrubriek 'Friday Verses', de recensierubriek 'First Book', de maandelijkse portretten van jonge kunstenaars, de reeks over de Olympische Spelen 'Going for Gold' en de twee reeksen i.s.m. deBuren: 'Young Voices on Slavery' en 'Young Writers on Invisible Labour'.

Zoals hoger aangehaald, zet de vervrouwelijking en verjonging zich ook onverminderd voort bij ons lezerspubliek.

Overname en samenwerking met partners

Meer dan ooit wisselen de verschillende titels van Ons Erfdeel artikelen, reeksen en rubrieken uit. *the low countries* vertaalt vooral verhalen die oorspronkelijk geschreven zijn voor *de lage landen*, en in minder mate artikelen afkomstig van *Septentrion* en *les plats pays*. Voor ze vertaald worden, worden de teksten licht geredigeerd met het oog op de Engelstalige lezer.

Belangrijk om melden is dat de uitgelichte dossiers en thema's van *de lage landen* en *Septentrion* ook voor *the low countries* waardevolle verhalen opleveren. Maar omdat niet alle artikelen uit een dossier geschikt zijn voor de Engelstalige lezer worden ze eerder als losse verhalen dan als reeks gepresenteerd op de website.

In 2021 werkte *the low countries* samen met alle Vlaams-Nederlandse partnerorganisaties.

deBuren:

- Engelse vertaling en publicatie van 36 verhalen als resultaat van hun schrijfresidenties in 2020 en 2021: de reeksen 'Young Voices on Slavery' en 'Young Writers on Invisible Labour'.
- Publicatie van artikelen op basis van hun activiteiten.
- Promotie van hun (Engelstalige) activiteiten via onze sociale media.

Literatuur Vlaanderen:

- Uitwisseling en coproductie van vertaalde literaire fragmenten.
- Publicatie van artikelen op basis van hun vertaalde boeken.
- Promotie van hun activiteiten via onze sociale media.

Nederlands Letterenfonds:

- Publicatie van artikelen op basis van hun vertaalde boeken.
- Promotie van hun activiteiten via onze sociale media.

De Brakke Grond:

- Publicatie van artikelen op basis van hun activiteiten.
- Promotie van hun activiteiten via onze sociale media.

Taalunie:

- Overname en vertaling van artikelen.
- Publicatie van artikelen op basis van hun activiteiten.
- Promotie van hun activiteiten via onze sociale media.

Daarnaast is er ook een structurele samenwerking met heel wat andere organisaties.

DutchCulture:

- Uitwisseling van artikelen.
- Promotie van hun activiteiten via onze sociale media.

Codart:

- Uitwisseling van artikelen.
- Promotie van hun activiteiten via onze sociale media.

Internationale Vereniging voor Neerlandistiek:

- Coördinator Tom Christiaens zetelde in de jury van de internationale schrijfwedstrijd Write Now!
- Vertaling en publicatie van artikelen uit VakTaal (sinds 2021).
- Publicatie van artikelen en persberichten op basis van hun activiteiten.
- Promotie van hun activiteiten via onze sociale media.

Het Liegend Konijn

- Vertaling en publicatie van nieuwe gedichten uit Het Liegend Konijn, geselecteerd door Jozef Deleu.

Poëziecentrum

- Promoot tweewekelijks een vertaald gedicht uit de rubriek 'Friday Verses'.
- Inhoudelijk en technisch advies bij de ontwikkeling van een nieuwe website voor Poëziecentrum.

University of Sheffield & University College London

- Publicatie van een fragmentvertaling uit de roman 'Plantage Wildlust' van Tessa Leuwsha, door studenten, onder begeleiding van literair vertaler Jonathan Reeder.

Daarnaast vertaalt en publiceert *the low countries* sporadisch inhoud van diverse nieuwsmedia (MO*, Tertio, Neerlandia, Historiek, de Volkskrant...) en academische artikelen van websites en blogs van experts (cultuurgeschiedenis.be, historianatlarge.wordpress.com...).

3.4. BOEKPUBLICATIES: DE LAGE LANDEN. EEN GESCHIEDENIS VOOR VANDAAG

Medio april 2021 kwam de nieuwe publicatie van de uitgeverij Ons Erfdeel uit, “De Lage Landen. Een geschiedenis voor vandaag.” Auteurs: Marnix Beyen (Universiteit Antwerpen), Judith Pollmann (Universiteit Leiden), Henk te Velde (Universiteit Leiden).

Deze publicatie kon bogen op uiterst lovende recensies, o.a. in de Standaard en NRC. Enkele citaten uit die pers:

“In een fris en toegankelijk boek laten drie historici zien hoe de poldermentaliteit ontstond.”

"De lezer wordt beloond met een verrassend frisse historie van hoe in de Lage Landen macht wordt uitgeoefend"

Hendrik Spiering in NRC °°°°°

“Door de twee landen samen tegen het licht te houden, worden nieuwe inzichten en krachtlijnen zichtbaar.”

Marc Reynebeau in De Standaard

Eind augustus was de eerste druk (2000 ex.) uitgeput. In oktober kwam de tweede druk uit.

Waarover gaat dit boek en wat is het belang van deze publicatie?

In de jaren 1980 publiceerde de Vlaams-Nederlandse culturele instelling *Ons Erfdeel vzw* een beknopte en handzame editie over de complexe en rijke geschiedenis van het deltagebied aan de Noordzee.

Auteurs waren de gerenommeerde historicus E.H. Kossmann en zijn echtgenote J.A. Kossmann-Putto.

In de daaropvolgende jaren werd het boekje in vele talen vertaald. Het liet een breed en internationaal publiek kennis maken met ons taal- en cultuurgebied. Onderzoek wees uit dat de behoefte aan een dergelijk overzicht van onze gedeelde geschiedenis blijft bestaan.

Daarom wil *Ons Erfdeel vzw* een nieuwe editie van dit boek uitgeven, geschreven door gerenommeerde hoogleraren van vandaag die het meest recente onderzoek kunnen meenemen.

Wat maakt dit boekproject uitzonderlijk? Het essayistische en synoptische karakter. De meertaligheid. Naast de versie in het Nederlands willen we het boek ook uitgeven in het Frans, Engels en Duits, niet toevallig de talen van de ons omringende landen.

De doelgroep: naast een algemeen geïnteresseerd publiek mikken we vooral op laatstejaarsstudenten van het middelbaar onderwijs en/of eerstejaarsstudenten van het hoger onderwijs, en met name studenten geschiedenis, politieke wetenschappen en Nederlands.

In deze tijden van spanning tussen het Europese eenheidsstreven en de sterke identiteit van natiestaten biedt de focus op een taal- en cultuurgebied dat de brug vormt tussen Noord- en Zuid- Europa, de Latijnse en Germaanse geest, een interessant perspectief om anders naar geschiedenis te kijken.

Deze beknopte geschiedenis van de Lage Landen, het deltagebied in Noord-West Europa dat als hartland ligt tussen drie grote mogendheden ligt, Frankrijk, Duitsland en Engeland, heeft als focus de politieke geschiedenis, niet de economische, culturele of mentaliteitsgeschiedenis. Hoe wordt er bestuurd? Hoe wordt macht verkaveld? Wat zijn de politieke “zeden”?

Het uitgangspunt van het boek is de stelling dat de Lage Landen “een politieke cultuur delen waarin sinds jaar en dag veel ruimte is voor onderlinge verschillen; critici noemen dat ‘particularisme.’” Uiteindelijk zouden Noord en Zuid, Nederland en België ook anders omgaan met die verschillen.

Die politieke cultuur verschilde overigens al eerder in Noord en Zuid. In het Noorden was politiek vooral op gezag en goed bestuur georiënteerd; in het Zuiden op oppositie en conflict. In het Noorden zoekt men door overleg naar consensus. In het Zuiden vanuit verdeeldheid naar een compromis. Argwaan tegenover de centrale staat blijft er diep geworteld. “De politieke cultuur van Nederland was middelpuntzoekend, die van België middelpuntvliedend.”

Het boek begint ca. 1400, als een uniek netwerk van steden zich heeft uitgerold over de Lage Landen en dan vooral in het Zuiden. Wanneer deze gebieden in handen komen van de hertogen van Bourgondië begint de integratie en centralisatie, althans de pogingen daartoe. In het midden van de zestiende eeuw zullen godsdienstverschillen tot oorlogen leiden die uiteindelijk Noord en Zuid uit elkaar spelen. Ze gaan hun eigen weg, *living apart together*. Tot en met de coronacrisis.

4. Digitale trends en resultaten in 2021

Geen grote IT-investeringen

In 2020 investeerden we in een grondige upgrade van onze betaalmodule met de bedoeling de online-verkoop van onze inhoud te stimuleren. We breidden onze betaalopties gevoelig uit, ontwikkelden een kortingssysteem en voorzagen een mogelijkheid om voortaan een boek, tijdschrift, artikel, reeks of abonnement aan te kopen als geschenk.

Al deze acties maken het vandaag mogelijk een gediversifieerd prijzenbeleid te voeren, gekoppeld aan op maat gemaakte acties.

In 2021 werden **geen grote IT-investeringen** gedaan, alleen kleine aanpassingen en herstellingen, zoals het toevoegen van een baseline op de homepage van elke website, het updaten van aankoopgegevens, het herprogrammeren van bevestigingsmails en het fixen van dode links.

De belangrijkste actie is dat het voortaan mogelijk is toegang te krijgen tot onze betaalde artikelen via **de IP-range** en niet alleen via een login en wachtwoord. Dat is vooral handig voor universiteiten, bedrijven en bibliotheken, waar computers door verschillende mensen worden gebruikt.

Uitbreiding sociale media

Wie voor een uitgeverij of nieuwsorganisatie werkt, weet dat technologie een steeds grotere impact heeft op de manier waarop je iets vertelt én op de inhoud van jouw verhaal. De centrale vraag daarbij is altijd en overal: welk medium is het meest geschikt om jouw boodschap op een zo efficiënt mogelijke manier tot bij de juiste doelgroep te brengen?

Zo zagen we in 2021 dat de sociaalnetwerksite **LinkedIn** niet meer alleen gebruikt wordt voor jobgerelateerde informatie, maar zich ook steeds meer profileert – en met succes – als verspreider van redactionele verhalen. Bovendien merkten we dat de doelgroep van Ons Erfdeel vzw (hoogopgeleide culturele meerwaardezoekers) sterk aanwezig is op LinkedIn. Daarom zijn we sinds 2021 met elke titel actief op LinkedIn. *De lage landen* startte in april, *les plats pays* en *the low countries* volgden in het najaar. Elk groot verhaal wordt nu gepost op Facebook, Twitter en LinkedIn. Instagram wordt vooral voor marketingdoeleinden ingezet.

Meer online-evenementen door corona

Wie eind 2020 dacht dat we waren genezen van de coronapandemie, was eraan voor de moeite. Een uitstapje naar museum, theater of café was ook in 2021 nog altijd niet mogelijk of slechts onder stricte voorwaarden. Bovendien waren er ook heel wat reisbeperkingen. Daardoor verstoorde het virus grondig onze dagelijkse werking. Niet alleen moesten sommige reeksen of rubrieken worden geschrapt, ook geplande evenementen konden niet plaatsvinden.

We anticepeerden daarop door **webevents** te organiseren.

Op 26 mei lanceerden we ons **boek *De geschiedenis van de Lage Landen*** samen met deBuren. Dat gebeurde noodgedwongen online in de vorm van een paneldiscussie, met als centrale vragen: Wat zijn de verschillen en overeenkomsten in de Vlaamse en Nederlandse politieke cultuur en hoe zijn die

historisch te verklaren? De deelnemers waren de auteurs van het boek, de historici Judith Pollmann, Marnix Beyen en Henk te Velde, en de journalisten Marc Reynebeau, Marijke de Vries. Peter Vandermeersch modereerde het gesprek.

Tijdens de Week van het Nederlands organiseerden we vanuit *de lage landen* **drie taalwebinars** met de Taalunie.

- 5 oktober: Hoe helpt **technologie** onze taal vooruit? Taalkundige Marc van Oostendorp sprak met Lauren Fonteyn en Eva Vanmassenhove.
- 6 oktober: Hoe kunnen we het Nederlands **dekoloniseren**? Marc van Oostendorp sprak met Raf Njotea en Tessa Leuwsha.
- 7 oktober: Welk beleid voeren we voor **regionale talen**? Marc van Oostendorp sprak met Veronique De Tier en Nanna Hilton.

Op 25 november ten slotte sloegen *de lage landen* en de Internationale Vereniging voor Neerlandistiek de handen in elkaar voor een **webinar over de Indische letteren vandaag**. De webinar paste in de IVN-reeks *Voortvarend Nederlands*, bestemd voor de leden van IVN, dus studenten en profs neerlandistiek wereldwijd. Journalist Ricci Scheldwacht sprak met Dido Michielsen, Lara Nuberg en Lucelle Pardoe.

Omdat we rechtstreeks in contact kwamen met de achterban van deBuren, de Taalunie en de Internationale Vereniging voor Neerlandistiek, bereikten we met deze webinars wereldwijd een ruimer en nieuw publiek.

Crossmediale aanpak loont

Dat een artikel soms beter wordt als je er een video of geluidsfragment aan toevoegt, is een boodschap waarvan je niemand bij Ons Erfdeel vzw nog moet overtuigen. In amper twee jaar is iedereen crossmediaal gaan denken.

We integreerden volop podcasts en video's van anderen én we produceerden ook zelf audiovisuele inhoud. Al zette de coronapandemie daar een grote rem op.

Video

website	aantal video's	kijkers YouTube	kijkers Facebook
de lage landen	13	3.605	22.419
les plats pays	7	153	18.347
the low countries	2	0	92
totaal	22	3.758	40.858

In 2021 maakten we **22 video's**. De meeste werden zowel op YouTube als op Facebook gedeeld. Voor Facebook maakten we ook enkele aparte video's. (eindejaarswensen, uitpakfilmpjes...).

We maakten 10 video's minder dan in 2020, vooral omdat we door corona nauwelijks live-evenementen mochten organiseren. Bijgevolg werden er ook geen teaservideo's voor gemaakt, konden ter plekke geen interviews worden afgenomen of achteraf een verslag over worden gemonteerd.

Desondanks haalden we met onze video's **44.616 kijkers**. Voortaan tellen we alleen de weergavecijfers op en niet de bereikcijfers. Dat betekent dat we alleen die mensen in rekening brengen die meer dan drie seconden, dus bewust, naar een filmpje kijken en niet die mensen die de video alleen op hun tijdslijn zien passeren zonder echt te kijken. Tellen we de bereikcijfers wel mee, dan 'bekeken' er meer dan 120.000 mensen onze video's. Maar dat is geen oprechte analyse.

Er werden filmpjes gemaakt met een specifiek doel. Zo promootten we elk nummer van [de lage landen](#) en [Septentrion](#) met begeleidende teaser- en uitpakvideo's die werden verspreid via de websites en onze sociale mediakanalen. Daarnaast produceerden we filmpjes ter promotie van onze deelname aan evenementen ([Mon's Livre](#)) en om onze lezers een gelukkig nieuwjaar te wensen.

Zoals eerder gezegd konden we het schrappen van sommige live-evenementen door corona deels opvangen door de organisatie van vier webinars i.s.m. de [Taalunie](#) en de [Internationale Vereniging voor Neerlandistiek](#), en een online-boekpresentatie ([De geschiedenis van de Lage Landen](#)).

Die werden zeer goed bekeken. De webinar over de Indische letteren was zelfs de best bekeken uit de Voortvarend Nederlands-reeks van de Internationale Vereniging voor Neerlandistiek.

Audio

website	aantal podcasts/ audiofragmenten	aantal luisteraars
de lage landen	0*	0*
les plats pays	26	2.400
the low countries	4	16.365
totaal	30	18.765

**dezelfde luisteraars van dezelfde audiofragmenten over Frans-Vlaams als op les plats pays*

2021 is het jaar waarin **geluid een definitieve plek** veroverde in de berichtgeving van de Ons Erfdeel-titels.

Onze audioproductie steeg van 10 naar **30 podcasts of audiofragmenten**, en we klommen van 13.187 naar **18.765 luisteraars**.

Het hoge aantal audioproducties is te danken aan de reeks over het Frans-Vlaams op *les plats pays* en *de lage landen*. De artikelen worden verrijkt met veel geluidsfragmenten.

Het hoge aantal luisteraars komt dan weer van *the low countries*, de enige titel van Ons Erfdeel vzw waarvoor volwaardige podcasts worden gemaakt.

Zo produceerden we opnieuw de historische **podcastreeks** *The Low Countries Radio*. De vier afleveringen werden **meer dan 16.000 keer** beluisterd. Nieuw in 2021 was *The History of the Netherlands*, goed onderbouwde, maar licht humoristische podcasts van Australische historici uit Amsterdam. Deze afleveringen, die geen eigen productie zijn, maar worden embed in telkens een lang artikel, werden eveneens al duizenden keren beluisterd. Een stimulans om verder te investeren in podcasts.

In de cijfers zijn alleen de luisteraars van de eigen producties geteld, niet de luisteraars van de doorgeplaatste podcasts. De reden daarvoor is dat we niet kunnen achterhalen wie via onze website luistert, dan wel via het platform van The Republic of Amsterdam Radio.

Meer en diverse nieuwsbrieven

Uit permanente monitoring van het webverkeer weten we dat niet alle mensen rechtstreeks naar onze websites surfen. De meesten komen bij ons terecht via de sociale media (Facebook, Twitter, LinkedIn en Instagram) en steeds meer via onze **niewsbrieven**, een efficiënt én goedkoop communicatieinstrument dat ons toelaat op maat gemaakte informatie te sturen naar een trouw lezerspubliek.

De lage landen stuurt om de twee weken een nieuwsbrief uit. Bij *les plats pays* en *the low countries* is dat om de drie weken.

Er zijn drie soorten nieuwsbrieven.

In een **normale nieuwsbrief** wordt minstens één belangwekkend verhaal per thema in de kijker geplaatst, aangevuld met nieuws uit eigen huis (nieuw nummer van *de lage landen* of *Septentrion*, vacature...) of van andere organisaties (oproep universiteiten...).

Daarnaast verstuurd we ook **themanieuwsbrieven**. Dat zijn nieuwsbrieven over één thema (literatuurprijzen) of over een speciale reeks (eindejaarslijst, Olympische Spelen...).

Nieuw is dat we voortaan ook nieuwsbrieven verzenden telkens er een **nieuw nummer** van één van onze tijdschriften verschijnt.

de lage landen stuurde vanaf eind november uitzonderlijk wekelijks een nieuwsbrief uit, vanwege het grote aanbod van nieuwe stukken, reeksen en relevante verhalen uit het archief.

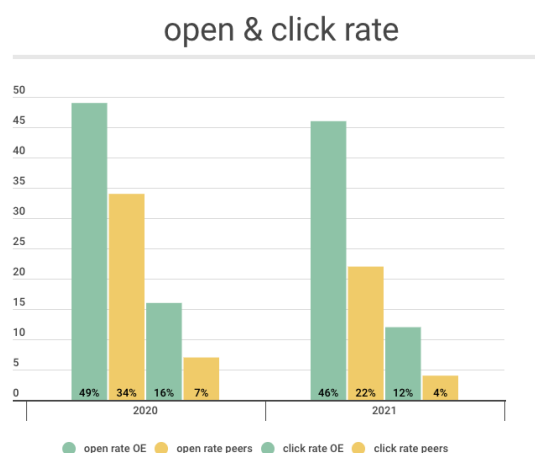
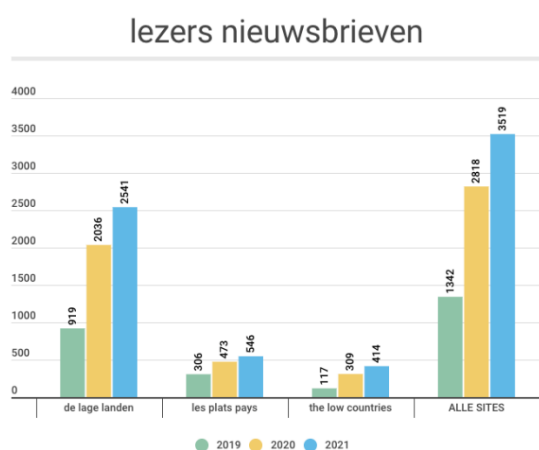
In 2021 gingen **zeventig** nieuwsbrieven de deur uit naar **telkens 3.519 ingeschreven lezers**. Dat zijn twintig nieuwsbrieven meer voor ruim zevenhonderd bestemmingen meer dan in 2020.

Heel opvallend en uniek. Onze nieuwsbrieven worden in vergelijking met nieuwsbrieven van gelijkaardige mediabedrijven en uitgevers **veel meer geopend** (open rate: +24%) en **veel beter aangeklikt en gelezen** (click rate: +8%). *de lage landen* heeft de beste open rate, *the low countries* de beste click rate.

We onderscheiden ons daarin jaar na jaar van andere media.

Conclusie: wij hebben een bijzonder trouw publiek dat onze nieuwsbrieven ziet als een extra bron van informatie, en niet als spam, wat vaak wel het geval is bij de (lawine van) nieuwsbrieven van andere mediaorganisaties.

nieuwsbrief	aantal lezers	open rate	gemiddelde open rate media en uitgevers*	verschil	click rate	gemiddelde click rate media en uitgevers*	verschil
de lage landen	2.541	50,6%	22,1%	+28,5%	12,5%	4,6%	+7,9%
les plats pays	564	46,1%	22,1%	+24%	11,1%	4,6%	+6,5%
the low countries	414	42,3%	22,1%	+20,2%	14,4%	4,6%	+9,8%
totaal	3.519	46,3%	22,1%	+24,2%	12,6%	4,6%	+8%

*bron open en click rate media en uitgevers:

<https://mailchimp.com/resources/email-marketing-benchmarks/>

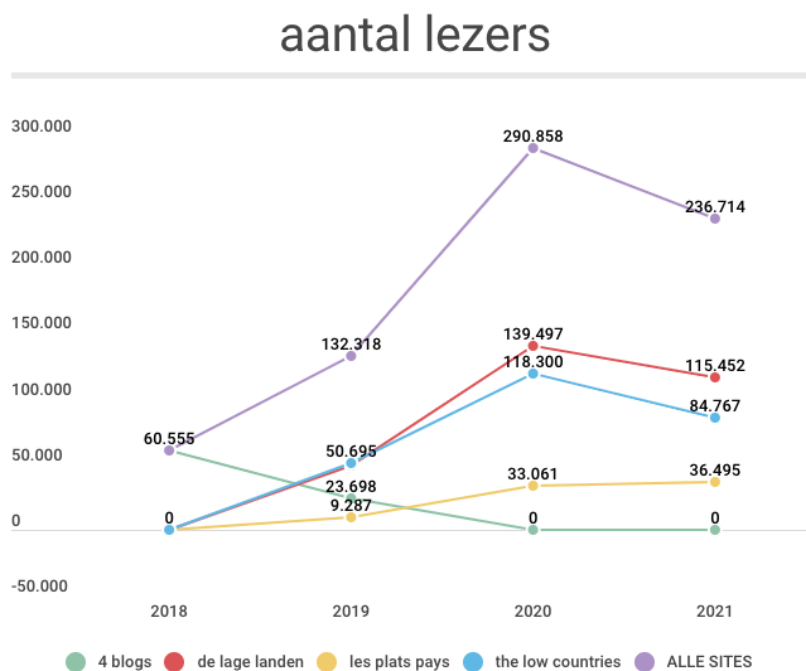
Vanaf hier worden de resultaten gepresenteerd als antwoord op de doelstellingen die vooropgesteld zijn in de beheersovereenkomst 2018-2021 met de Vlaamse overheid. Omdat resultaten momentopnames zijn, zijn de cijfers van 2021 geplaatst in een tijdsspanne van vier jaar, de duur van de beheersovereenkomst. Die context laat betere interpretatie van de cijfers toe.

Aantal lezers

Prestatie-indicator:

Aan het einde van deze beheerperiode wordt het digitale platform maandelijks gemiddeld door minstens 10.000 gebruikers bezocht.

Resultaat:

aantal lezers per website	2018	2019	2020	2021
4 oude blogs samen (tem maart 2019)	60.555	23.698	///	///
de lage landen (vanaf april 2019)	///	48.638	139.497	115.452
les plats pays (vanaf april 2019)	///	9.287	33.061	36.495
the low countries (vanaf april 2019)	///	50.695	118.300	84.767
jaartotaal	60.555	132.318	290.858	236.714
maandgemiddelde	5.046	11.026	24.238	19.726

De beoogde doelstelling wordt ruimschoots behaald. Met **maandelijks bijna 20.000 lezers** halen we zelfs twee keer meer bezoekers dan gevraagd. In 2021 surfte in totaal **236.714 lezers** naar onze websites. Een hoge score als je vergelijkt met het begin van de beheerperiode, maar een daling van 19% in vergelijking met 2020.

Alleen *les plats pays* kreeg meer lezers. Dat heeft alles te maken met de komst van een halftijdse medewerker in oktober 2020 die zich uitsluitend kan focussen op de Franstalige website. Haar inspanningen lonen.

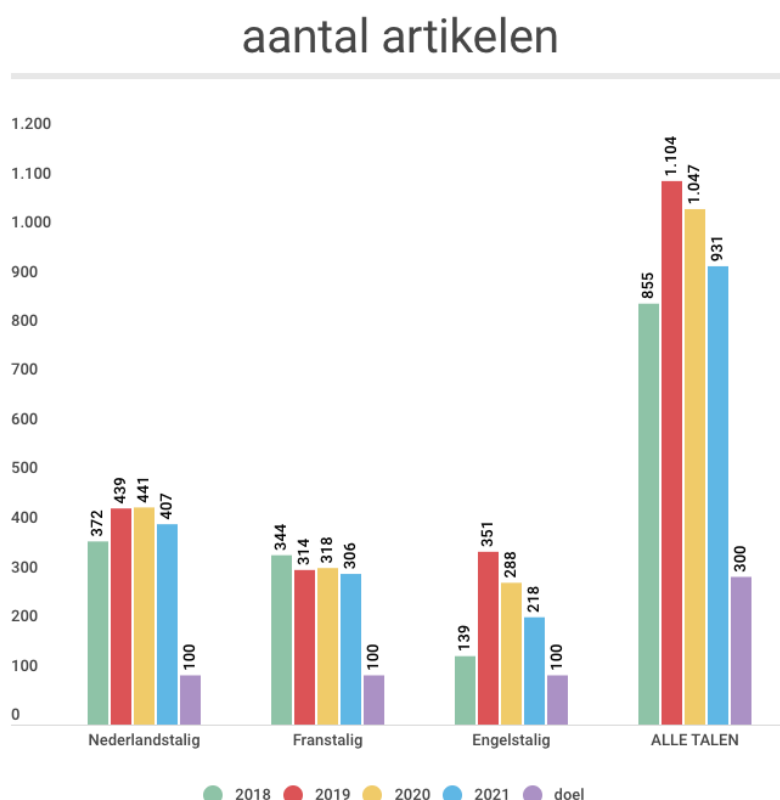
Aangezien er een duidelijke relatie is tussen aantal bezoekers, aantal artikelen en pageviews worden de redenen van de daling uitgelegd bij het luikje pageviews.

Aantal artikelen

Prestatie-indicator:

Ons Erfdeel vzw publiceert jaarlijks minstens 100 Nederlandstalige artikelen, 100 Franstalige artikelen en 100 Engelstalige artikelen.

Resultaat:

aantal artikelen per taal	2018	2019	2020	2021
Nederlands	372	439	441	407
Frans	344	314	318	306
Engels	139	351	288	218
totaal	855	1.104	1.047	931

Resultaat:

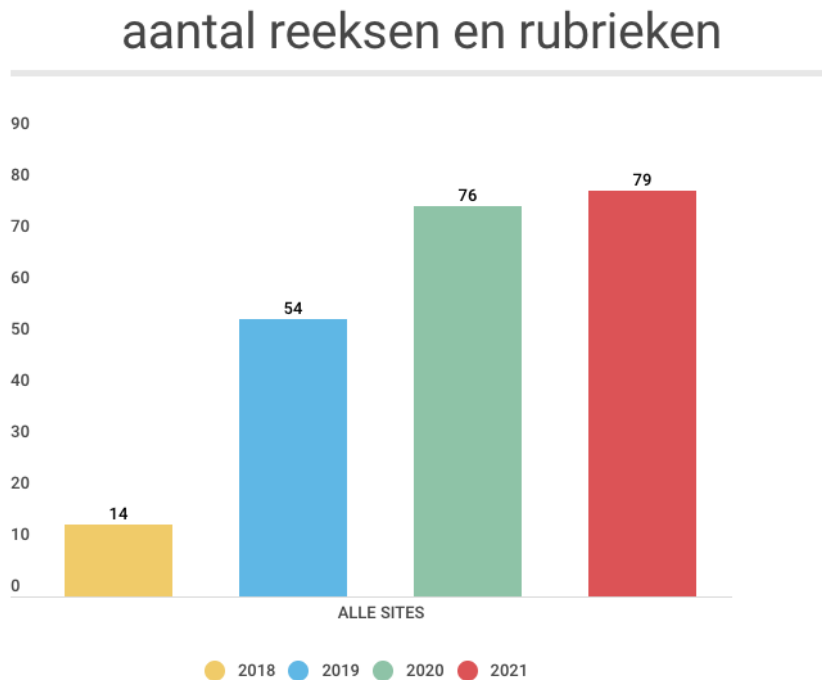
De beoogde doelstelling wordt ruimschoots behaald. Ondanks een daling van aantal artikelen op alle sites – vooral *the low countries* – publiceerden we in 2021 **drie keer zoveel** artikelen als gevraagd. Ook hier is de daling eenvoudig te verklaren.

Aantal digitale dossiers

Prestatie-indicator:

Ons Erfdeel vzw publiceert in 2020/2021 minstens 6 digitale dossiers.

Resultaat:

Dossiers worden op de nieuwe websites gepresenteerd als reeksen of rubrieken. Reeksen worden in een korte periode gepresenteerd, zijn tijdelijk van aard en tellen minimum vier verhalen. Rubrieken worden over een lange periode gepresenteerd.

We behalen de doelstellingen ruimschoots. In 2020 werden in totaal **79 reeksen en rubrieken** gepubliceerd op onze websites. Dat zijn er iets meer dan in 2020 en dertien keer (+1.300%!) meer dan gevraagd door de overheid.

de lage landen: 30 reeksen en 6 rubrieken

les plats pays: 14 reeksen en 11 rubrieken

the low countries: 9 reeksen en 9 rubrieken

Reeksen zijn een ideale manier om nieuwe verhalen extra in de verf te zetten, maar evengoed om verhalen uit ons archief opnieuw onder de aandacht te brengen: naar aanleiding van een literaire prijs (Astrid Roemer), een overlijden van een bekend figuur (Bernard Dewulf), een herdenking van een historische gebeurtenis of persoon (150 jaar werd Stijn Streuvels geboren) of een verjaardag (A.F.Th. van der Heijden werd 70).

Vooral *de lage landen* heeft ontzettend veel reeksen geplaatst. De anderstalige websites minder. Dat heeft te maken met het veel kleiner archief van *les plats pays* en *the low countries*. Minder verhalen betekent dat je uit een minder grote voorraad kan putten om volwaardige reeksen samen te stellen.

Daarnaast spelen corona en de buitenlandse doelgroep van de anderstalige websites een rol. Door de pandemie waren er heel wat reisbeperkingen, zodat er vooral bij *the low countries* heel wat geplande reeksen geschrapt werden die zich richten tot de buitenlandse toerist.

Bij *the low countries* is in 2021 het aantal reeksen en rubrieken ook bewust laag gehouden, vooral uit esthetische overwegingen. Een reeks herken je nu aan een blauw balkje op de website. Teveel blauwe balkjes op een homepage verstoren het beeld en halen de aandacht weg van de losse verhalen. Voortaan zullen artikelen die bij elkaar horen vaker aan elkaar gelinkt worden als 'related article', eerder dan ze in een reeks te presenteren. Een proefperiode wees uit dat deze manier van werken niet nefast is voor de leescijfers van de 'ontreekste' verhalen.

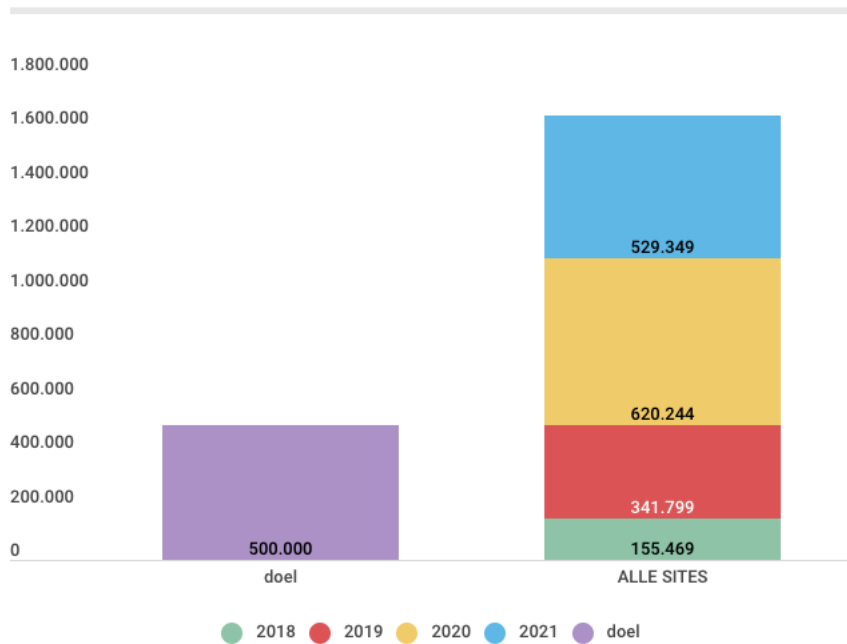
Aantal pageviews

Prestatie-indicator:

Ons Erfdeel vzw heeft op het einde van de beheerperiode minstens 500.000 page views op het digitale platform.

Resultaat:

aantal pageviews

aantal pageviews per website	2018	2019	2020	2021
4 oude blogs samen (tem maart 2019)	155.469	57.263	///	///
de lage landen (vanaf april 2019)	///	145.652	328.980	298.465
les plats pays (vanaf april 2019)	///	54.636	104.277	92.821
the low countries (vanaf april 2019)	///	84.248	186.987	138.063
totaal	155.469	341.799	620.244	529.349

In 2021 hebben de websites van Ons Erfdeel vzw **bijna 530.000 pageviews** genoteerd. Dat betekent dat er in één jaar tijd evenveel artikelen zijn gelezen als gevraagd door de overheid over een beheerperiode van vier jaar.

Opmerkelijk: hoewel *les plats pays* als enige website meer bezoekers had in 2021, lazen ze verhoudingsgewijs minder artikelen dan in 2020.

Hoe komt het dat *de lage landen* en *the low countries* minder lezers bereikten, waardoor ook hun aantal pageviews daalde?

Dat heeft enkele duidelijke oorzaken die allemaal met elkaar verbonden zijn.

Meer vrijheid ondanks corona

In 2020 verplichtte een dubbele lockdown veel mensen thuis te blijven, zowel in België en Nederland als elders in de wereld. Daardoor zochten velen hun ontspanning en informatie binnenshuis, onder andere op het internet. Zo kwamen ze ook bij onze titels terecht. In 2021 was er ondanks de aanhoudende pandemie meer vrijheid om buitenshuis van activiteiten te genieten. Bijgevolg bleven meer mensen weg van de computer en surfte ze ook minder naar onze websites.

Minder en ziek personeel

De daling van het aantal bezoekers en pageviews – vooral bij *the low countries*, minder bij *de lage landen* – is ook een gevolg van het feit dat er minder artikelen zijn gepubliceerd. Ook dat heeft zijn redenen.

Ons Erfdeel vzw telde in 2021 één voltijds personeelslid minder. Dirk Van Assche, adjunct-hoofdredacteur en eindredacteur van *de Franse Nederlanden/les Pays-Bas français*, ging eind 2020 met pensioen, en hij werd niet vervangen. Van Assche bleef in 2021 wel nog de rubriek met verhalen uit Noord-Frankrijk coördineren op *de lage landen* en *les plats pays*. Maar de taken van adjunct-hoofdredacteur kwamen terecht bij de coördinator van *the low countries*.

De tweede reden van de daling van het bereik – vooral op *the low countries* – is te wijten aan de onverwacht lange afwezigheid van Tom Christiaens, adjunct-hoofdredacteur en coördinator van *the low countries*.

In het voorjaar (mei) was hij vier weken buiten strijd door een rugoperatie en een hardnekkige revalidatie. In het najaar elf weken door een onverwachte aandoening aan het hoofd (van midden oktober tot eind 2021). Zijn afwezigheid had een grote impact op de werking.

De coördinatie van *the low countries* werd deels opgevangen door een freelancer die in het najaar gedurende twee dagen per week artikelen publiceerde op de website. Dat was niet voldoende om de website op normale kruissnelheid te laten draaien, maar wel genoeg om een nog grotere daling van lezers, artikelen en pageviews te voorkomen.

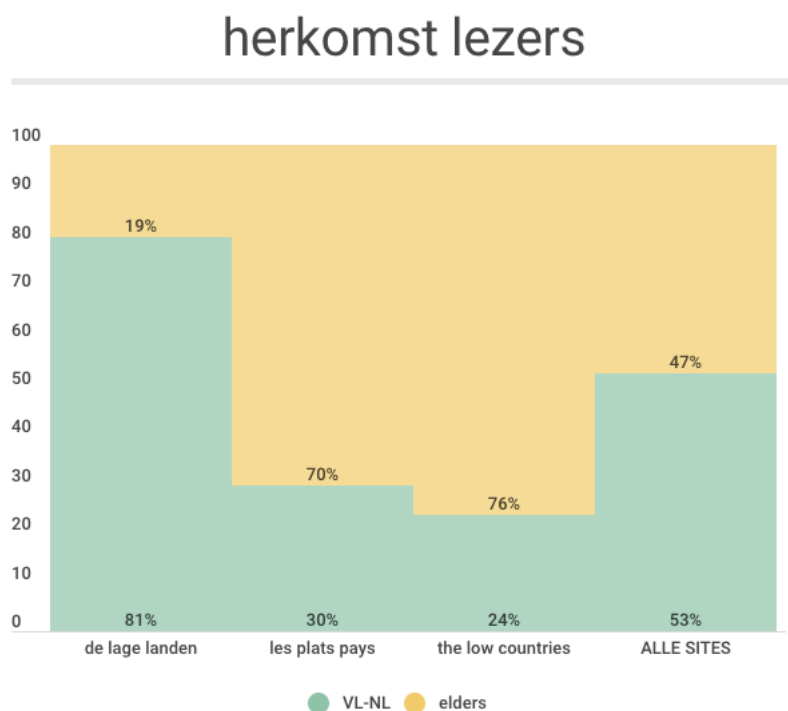
De taken die horen bij het adjunct-hoofdredacteurschap van Tom Christiaens werden zo goed mogelijk verdeeld over het overige personeel.

Herkomst lezer

Prestatie-indicator:

Op het einde van de beheerperiode informeert Ons Erfdeel vzw jaarlijks minstens 20.000 mensen die niet uit Vlaanderen of Nederland komen over Vlaams-Nederlandse culturele topics.

Resultaat:

herkomst lezers per website	Vlaanderen en Nederland	andere landen
de lage landen	94.545 (81%)	20.907 (19%)
les plats pays	11.150 (30%)	25.345 (70%)
the low countries	19.930 (24%)	64.837 (76%)
totaal	125.625 (53%)	111.089 (47%)

De beoogde doelstelling wordt ruimschoots behaald. In 2021 bereikten we **ruim 111.000 lezers** die niet uit Vlaanderen en Nederland komen Dat is **47%** van ons lezerspubliek. Vooral *les plats pays* en *the low countries* hebben – logisch – veel buitenlandse lezers.

De landen van herkomst van onze lezers verschillen per website. De vier populairste landen zijn bij elke titel dezelfde als in 2020. Toch bespeuren we enkele trends.

Tot 2019 kon je stellen dat onze websites dubbel zoveel Belgische lezers tellen als Nederlandse lezers. Er was een inhaalbeweging nodig vanuit Nederland. Die is duidelijk gebeurd, want opnieuw steeg het aantal **Nederlandse lezers** van *de lage landen* en *the low countries* sterk, terwijl we overal **minder Belgische lezers** hadden.

Het is gissen naar de redenen daarvoor. We brachten in 2021 niet meer verhalen over Nederlandse onderwerpen dan in 2020. En ook niet minder artikelen over Vlaamse en Belgische onderwerpen.

Bij *de lage landen* vormen Nederlandstalige lezers uit België – ondanks een sterke daling - de grootste lezersgroep, op de voet gevolgd door Nederlanders die de kloof met België jaar na jaar kleiner maken. De Verenigde Staten blijven op een verre derde plaats staan.

Bij *les plats pays* is Frankrijk voor het tweede jaar op rij het belangrijkste land, met op steeds grotere afstand lezers uit Franstalig België. Nederland doet het iets beter dan in 2020, maar moet de Verenigde Staten opnieuw laten voorgaan op een derde plaats.

Bij *the low countries* blijven de Amerikanen de onbetwiste nummer één. En ook hier klimmen de Nederlanders dichterbij vanuit de tweede plaats. Opvallend is dat de Britse lezers, in 2019 nog een moeilijk te bereiken doelgroep, opnieuw de derde grootste lezersgroep vormen.

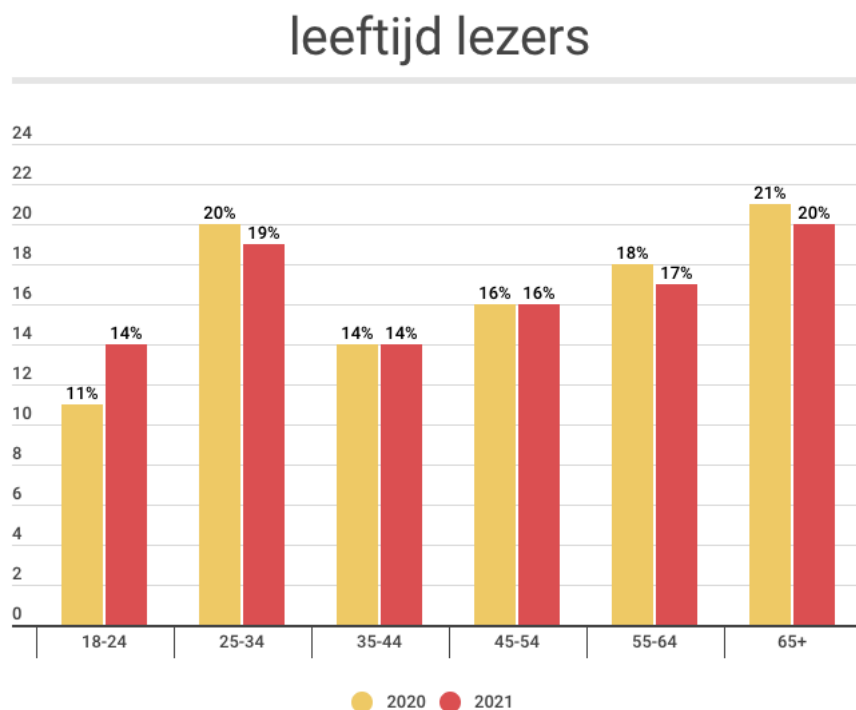
landen van herkomst	de lage landen	%	les plats pays	%	the low countries	%
1	België	44%	Frankrijk	45%	Verenigde Staten	26%
2	Nederland	37%	België	25%	Nederland	15%
3	Verenigde Staten	5%	Verenigde Staten	8%	Verenigd Koninkrijk	11%
4	Frankrijk	2%	Nederland	5%	België	9%
5	Finland	2%	Finland	2%	Canada	4%
6	onbekend	1%	Noorwegen	2%	onbekend	3%
7	Duitsland	1%	Canada	1%	Indonesië	3%
8	Oostenrijk	1%	onbekend	1%	Australië	3%
9	Noorwegen	1%	Oostenrijk	1%	India	2%
10	Verenigd Koninkrijk	1%	Ierland	1%	Duitsland	2%
Andere landen		5%		9%		22%

Leeftijd lezer

Prestatie-indicator:

Op het einde van de beheerperiode maakt het aantal gebruikers binnen de leeftijdscategorie (25-34 jaar) minstens 5% uit van het totaal aantal lezers van Ons Erfdeel vzw. Op langere termijn is het doel 10% te halen.

Resultaat:

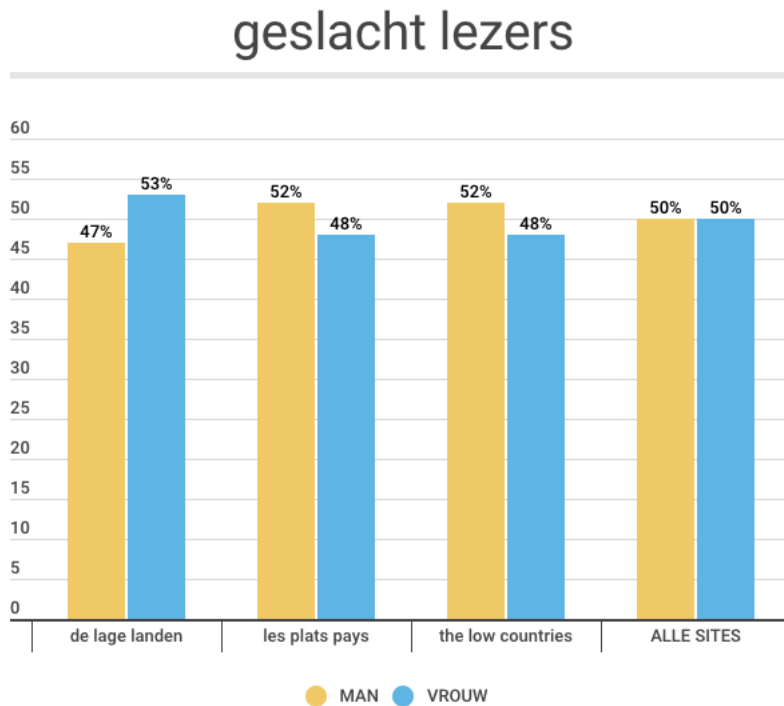
leeftijd per website	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65+
de lage landen	9%	15%	12%	17%	20%	27%
les plats pays	13%	18%	16%	17%	17%	19%
the low countries	19%	23%	15%	15%	14%	14%
totaal	14%	19%	14%	16%	17%	20%

De doelstelling wordt ruimschoots behaald. In 2021 maakte de leeftijdscategorie (25-34 jaar) **19%** uit van het totaal aantal lezers van onze drie websites. 14% van onze lezers was zelfs jonger. Dat maakt dat **één op drie lezers** van Ons Erfdeel vzw vandaag **jonger is dan 35 jaar**.

De 25-34 jarigen en 65-plussers waren de meest vertegenwoordigde groep lezers van onze websites. *De lage landen* heeft de oudste lezers, *the low countries* de jongste. Bij *Les plats pays* vind je de lezers meer verspreid over alle leeftijdsgroepen.

De belangrijkste conclusie is dat de **verjongingskuur** zich bij elke titel onverminderd doorzet in vergelijking met 2020, met uitschieters bij *les plats pays* en *the low countries*, waar het aandeel van de jongste groep in vergelijking met alle leeftijden is toegenomen met 3% en 4%. Bij *de lage landen* gaat het verjongingsproces trager. Daar vind je een trouw, maar ouder publiek.

Geslacht lezer

geslacht per website	man	vrouw
de lage landen	47%	53%
les plats pays	52%	48%
the low countries	52%	48%
totaal	50%	50%

De verhouding man-vrouw is nagenoeg dezelfde als in 2020. *de lage landen* blijft als enige website **meer vrouwelijke lezers** aanspreken dan mannelijke. Al daalde hun aantal in 2021.

Les plats pays en *the low countries* hadden voor het eerst evenveel mannelijke en vrouwelijke lezers. Waar *les plats pays* zijn lezersbestand zag ‘vermannelijken’ met 5%, kon *the low countries* 2% meer vrouwen verleiden.

Ook hier kunnen we stellen dat onze websites op korte termijn erin geslaagd zijn niet alleen steeds meer jongere lezers aan te trekken, maar ook **steeds meer vrouwelijke**.

In 2019 was de verhouding nog 60% mannen versus 40% vrouwen. Vandaag kunnen we **evenveel mannen als vrouwen** bekoren.

5. COMMUNICATIE EN MARKETING

Ons Erfdeel vzw wil hét digitale, meertalige platform zijn dat context geeft bij cultuur in Vlaanderen en Nederland. Een eigentijdse organisatie met toegankelijke informatie voor een zo ruim en divers mogelijke doelgroep. In 2021 hebben we aan de hand van een actieplan ingezet op vijf hoofddoelstellingen: onze **zichtbaarheid** verhogen, ons **algemeen bereik** verhogen, meer **samenwerken**, meer **verkoop** genereren en een **community bouwen** rond onze merken. Die doelstellingen gelden zowel voor Ons Erfdeel vzw (organisatiebreed) als voor alle producten (titelgebonden).

Zichtbaarheid

Om onze **zichtbaarheid** te verhogen, zijn we blijven inzetten op **sociale media**. Afhankelijk van de verschillende websites komt 15% (*the low countries*) tot 30% (*de lage landen*) van de bezoekers via sociale media op de website terecht. Dat is bijna een derde van het totale aantal lezers en dus een belangrijk aandeel. Op Twitter maakten we een profiel aan voor *les plats pays* en op LinkedIn zorgden we voor een herstructurering van ons profiel, zodat elke website (DLL-LPP-TLC) een eigen bedrijfspagina heeft. Voor *de lage landen* gebeurde dat in het voorjaar, voor *les plats pays* en *the low countries* in het najaar. Omdat een belangrijk deel van ons doelpubliek (hoogopgeleide culturele meerwaardezoekers) zich op LinkedIn bevindt en we onze professionele contacten goed willen onderhouden, posten we meer op LinkedIn.

Ondanks het stijgend aantal volgers voor de drie titels op alle kanalen (een stijging van gemiddeld 25%) haalden we in 2021 niet de gewenste cijfers (een stijging van gemiddeld 35%). De grote groei in 2020, na de lancering in april 2019, herhaalde zich niet in 2021. Onze doelstellingen waren in dat licht waarschijnlijk net iets te ambitieus. Het belangrijkste blijft evenwel dat steeds meer mensen ons via onze sociale mediakanalen volgen.

Een andere actie om de zichtbaarheid te verhogen, was extra aandacht besteden aan onze **recensierubriek**. Het idee om voor elk nummer een recensienieuwsbrief uit te sturen, heeft een andere invulling gekregen dan oorspronkelijk gepland. Sinds vorig jaar versturen we voor elk nieuw nummer

een op maat gemaakte nieuwsbrief. Daar komen onder meer de recensies in aanbod, maar ook andere artikels uit het nummer. Op het einde van het jaar hebben we alsnog een nieuwsbrief gemaakt met onze belangrijkste recensies aan de hand van een (literatuur)prijzenoverzicht. Daarnaast staat er in de twee- en driewekelijkse nieuwsbrieven altijd minstens één recensie. Ook op sociale media bleven we onze recensies uitspelen en consequent auteurs en uitgeverijen *taggen*. Bij de publicatie van elk nieuw nummer worden telkens alle uitgeverijen gecontacteerd waarvan een boek besproken wordt.

Een belangrijk doel was om door andere media als belangrijk recensieplatform gepercipieerd te worden en in 2021 merkten we dat dat steeds meer het geval was. Zo verwezen uitgeverijen op sociale media vaak naar onze recensies ter promotie van hun boeken en werden er citaten uit onze recensies gebruikt op de (binnen)covers van boeken (o.a. *De Klank van de Heilstaat* – Michel Krielaars en herdruk *De hemel is altijd paars* – Sholeh Rezazadeh)

In 2021 hebben we meerdere **persberichten** uitgestuurd om persaandacht (free publicity) te genereren. Naast de standaard persmailing hebben we het afgelopen jaar ook extra ingezet op een meer persoonlijk contact met enkele journalisten en redacteurs. Die nieuwe strategie werkte en zorgde ervoor dat we onze banden met de pers konden aanhalen en nieuwe namen aan onze perslijst toevoegen.

Voor *de lage landen* hebben we onder meer persaandacht gekregen voor ons Indonesië-dossier, en met name voor de recensie van David van Reybrouck's *Revolusi* door Alfred Birney (*Doorbraak.be*). Daarnaast kwamen we twee keer aan bod in een programma op Radio 1 (*Nieuwe Feiten* en *Interne Keuken*) naar aanleiding van een taalcolumn van Marten van der Meulen en een artikel van Jan Leyers over Rudolph Boehm. De jubileumeditie van 50 jaar *Septentrion* kreeg een mooi artikel in *Le Soir* en verschillende artikels in *La Libre*.

Ook het boek *De Lage Landen. Een geschiedenis voor vandaag* kreeg ruime aandacht in de geschreven pers en op de radio (NRC, *De Standaard*, *Knack*, *De Morgen*, *Leids Dagblad*, *Nederlands dagblad*, *Pompidou (Klara)*). Onze prestatie-indicator van minstens drie keer in de media komen is daarmee ruimschoots behaald.

Algemeen bereik

Ons **algemeen bereik** (online) is niet gestegen het afgelopen jaar. Ons streefdoel was om voor alle titels samen gemiddeld 24.500 **gebruikers** per maand te halen, en 650.000 **pageviews**. Die prestatie-indicatoren waren gebaseerd op de cijfers van 2020. De daling in het aantal gebruikers en pageviews in 2021 doet vermoeden dat 2020 een uitzonderlijk succesvol jaar was door corona.

Grotendeels door de lockdowns betekende 2020 voor veel mensen een jaar met

heel veel vrijgekomen tijd om te lezen. We haalden in 2021 gemiddeld 19.726 gebruikers per maand en 529.349 pageviews. We plaatsten in totaal 70 online-advertenties op Facebook en Instagram ter promotie van nieuwe publicaties, boeiende reeksen en artikels, vacatures en commerciële acties. Daarnaast plaatsten we ook een vijftiental advertenties op papier in verschillende media (MO*, Tertio, META, *faro*, *Onze Taal*, *Geschiedenis Magazine*...).

Waar we een sterke stijging (blijven) zien, is bij onze **nieuwsbrieven**. Met 697 nieuwe inschrijvingen voor *de lage landen*, 117 nieuwe inschrijvingen voor *les plats pays* en 140 nieuwe inschrijvingen voor *the low countries* halen we mooi de vooropgestelde doelen van respectievelijk 250, 100 en 100 nieuwe inschrijvingen. De nieuwsbrieven hebben ook steeds een sterke *open* en *click rate* (zie cijfers digitale trends 2021), zeker in vergelijking met nieuwsbrieven van andere gelijkaardige organisaties. Ze blijven daardoor één van onze belangrijkste en sterkste communicatiekanalen.

Een belangrijke verandering die we in 2021 wilden maken, was gericht communiceren naar specifieke **doelgroepen**. Met onze brede inhoud kunnen we veel mensen bereiken, maar onderzoek wijst uit dat het belangrijk is om je doelgroep(en) duidelijk af te bakenen. Het afgelopen jaar beslisten we om voor elke titel een specifieke doelgroep te omschrijven en daar met extra aandacht op in te zetten.

Voor ***de lage landen*** besloten we om vooral te mikken op mannen en vrouwen van 40 tot 60 jaar in Vlaanderen. We kozen voor Vlaanderen omdat we die markt het best kennen, en we merken dat we die doelgroep van oudsher het meest bereiken. Vanaf 2022 (tot 2024) willen we ook voluit Nederland bereiken.

We hebben onze Vlaamse lezers vaak *getarget* in onze online-advertenties, maar ook op papier adverteerden we in media waar we deze primaire lezersgroep konden bereiken. Denk aan *Tertio*, *MO**, *faro*, *META*... Ook onze persstrategie was hieraan aangepast. Om redactionele aandacht te krijgen, hebben we ons vooral gericht op kwaliteitsmedia, zoals als *De Standaard*, *De Morgen*, *Radio 1* en *Klara*.

Daarnaast hebben we onze abonnees ingeschakeld via een **peer-to-peer actie**. Bij het meinummer van *de lage landen* zat een kaartje waarmee abonnees een proefnummer konden schenken aan iemand anders. Die actie werd een succes, maar liefst 85 abonnees hebben een proefnummer weggeschonken. Vijf nieuwe mensen hebben zich uiteindelijk geabonneerd. Tot slot zochten we contact met enkele (socio)culturele verenigingen, zoals onder meer de Orde van den Prince, Marnixring, Davidsfonds, IVN... met de vraag onze nummers mee te promoten. Voor ***les plats pays*** besloten we om te mikken op geïnteresseerden in de regio Noord-Frankrijk en leerkrachten/professoren Frans en Nederlands. We hebben

de eerste groep vaak *getarget* in onze online-advertenties, met name bij artikels die onder het thema van de Franse Nederlanden vielen. Daarnaast hebben we een mailing gedaan met proefnummers van *Septentrion* naar oud-abonnees, met de vraag zich (opnieuw) te abonneren op *les plats pays/Septentrion*. We koppelden er een korting van 20% aan om de drempel te verlagen. Uit die actie zijn drie nieuwe abonnees gekomen, dat was minder dan verwacht.

Tot slot spraken we enkele proffen uit de universiteit van Namen toen we daar een debat organiseerden rond het nummer 'Echanges' van *Septentrion*. Op die manier bereikten we heel wat Franstalige studenten Nederlands die geïnteresseerd waren in *Septentrion*. We gaven hen een proefnummer mee en boden hen een gratis digitaal abonnement aan naar keuze op *les plats pays* of *de lage landen*. Tien studenten namen een abonnement.

Voor **the low countries** besloten we om buitenlandse cultuurtoeristen uit de VK en de VS aan te spreken met de reeks 'Tour of Flanders'. Door corona werd beslist om de reeks nog een jaar uit te stellen en pas in 2022 te lanceren. De daaraan gekoppelde wervingsactie om oud-abonnees van het jaarboek *The Low Countries* te contacteren werd daarom ook uitgesteld. Wel promootten we voor het eerst artikels op sociale media met advertenties, en zetten we de mogelijkheid in de verf tot het geven van een cadeau-abonnement op *the low countries* voor Valentijn, Moeder- en Vaderdag.

Samenwerkingen

Cruciaal in 2021 was om de banden met onze **partnerorganisaties** aan te halen. We besloten om niet de grootste nadruk te leggen op samenwerkingen met andere organisaties. Grotendeels omwille van corona, maar ook omwille van de haalbaarheid. Zowel budgettair als met de huidige personeelsbezetting is dat een uitdaging.

Toch hebben we een aantal **samenwerkingen** gerealiseerd het afgelopen jaar. Zo organiseerden we op 15 maart samen met alle Vlaams-Nederlandse partnerorganisaties opnieuw een netwerkmoment. Het kon niet fysiek plaatsvinden, maar we zorgden voor een online-alternatief. We gingen zowel plenair als in *breakout* rooms op zoek naar de creatieve ideeën die geboren waren in het culturele veld om om te gaan met COVID-19, alsook welke ideeën nog steeds voordeel bieden eens de pandemie voorbij is.

We organiseerden samen met de Buren een online panelgesprek om ons boek *De Lage Landen. Een geschiedenis voor vandaag* voor te stellen en samen met de Taalunie en IVN organiseerden we vier verschillende webinars, oa. tijdens de Week van het Nederlands. Met verschillende andere organisaties namen we deel

aan een participatief traject, georganiseerd en begeleid door de Taalunie. In 2022 kijken we verder hoe we dat concreet kunnen maken.

We zetten onze samenwerking met de Pacificatielezingen vzw verder en waren in november aanwezig op de Pacificatielezing in Gent met een boekenstand. Tot slot werkten we samen met Bozar voor een debat in december naar aanleiding van 50 jaar *Septentrion*. Met Françoise Baré (RTBF) werd ook een filmpje gemaakt ter promotie van het nummer en de avond.

We hadden verder contact met Holland House in Brussel, maar daar kwam geen concrete samenwerking uit in 2021. Ook met Visit Flanders, Toerisme Vlaanderen en de buitenlandkantoren namen we contact voor een samenwerking rond 'Tour of Flanders'. Die wordt in 2022 gerealiseerd.

De verschillende samenwerkingen hadden een positieve invloed op ons bereik. Door een combinatie van persaandacht en evenementen met andere organisaties bereikten we nieuwe mensen. Dat is moeilijk om te zetten in cijfers, maar het leverde verschillende nieuwe contacten op alsook telkens nieuwe gebruikers op de verschillende websites. Ook de goede en aangehaalde relaties met partner- en andere organisaties zijn positief voor de toekomst.

Verkoop

Waar in 2020 de belangrijkste verandering op het vlak van verkoop de optimalisatie van de aankoopmogelijkheden via de websites was, was dat in 2021 het **gebruik** daarvan. De nieuwe uitgebreide mogelijkheden zijn voor marketingdoeleinden heel interessant. Zo kon er in 2021 geëxperimenteerd worden met kortingsacties en cadeau-abonnementcampagnes.

Na een succesvolle **proefnummeractie** in 2020 besloten we om in 2021 opnieuw enkele proefnummeracties op touw te zetten. Volgens hetzelfde principe adverteerden we in *MO**, *Tertio*, *Nouvelles de Flandre* en *faro* met een aanbieding voor de lezers van de respectievelijke tijdschriften. Ze konden een gratis proefnummer aanvragen waarin een kaartje stak met een kortingscode van 20% om abonnee te worden. Maar liefst 220 mensen vroegen een proefnummer aan. 20 mensen daarvan werden daarna ook abonnee. Naast de proefnummeracties realiseerden we ook een succesvolle *peer-to-peer* actie waarbij onze abonnees een proefnummer mochten wegschenken, zoals hierboven al werd besproken. Ook in 2021 werd sterk ingezet op de promotie van elk **nieuw nummer**. Zo werden nog meer *calls to action* geïntegreerd op de website, in de nieuwsbrieven en op sociale media. We stuurden ook nieuwsbrieven uit, volledig gewijd aan de inhoud van het nieuwe nummer, en maakten gebruik van e-mailhandtekeningen als promotiemiddel. We zetten voor het eerst het adresblaadje van het nummer in om te communiceren (over exclusieve acties voor abonnees, zie hierna bij het

deel over community bouwen) en maakten gebruik van een buikbandje rond elk blad. We merken dat de extra en zorgvuldige aandacht die naar de lancering van elk nummer gaat elke keer voor een aantal nieuwe abonnees zorgt.

Naast de proefnummeracties deden we nog drie andere **acties**. Op 1 april vierden we de tweede verjaardag van de websites door één dag lang 20% korting te geven op alle digitale abonnementen. De actie leverde in totaal 17 nieuwe abonnees op. Ook in de zomer deden we een actie en gaven we 20% korting op alle boeken. Deze actie had niet het verhoopte effect en leverde niet zoveel op. We koppelden een actie aan het jubileumnummer van *Septentrion* naar aanleiding van het 50-jarig bestaan. De actie leverde 3 nieuwe abonnees op. Tot slot sloten we een deal met de Taalunie waarbij de organisatie 200 digitale abonnementen van *de lage landen* kocht aan een kortingsprijs voor docenten Nederlandse taal en cultuur uit het buitenland. Daarmee verkochten we in één klap niet alleen veel nieuwe abonnementen, we bereikten ook een voor ons belangrijke doelgroep.

Rond Valentijn, op Moeder- en op Vaderdag zetten we onze **cadeau-abonnementen** extra in de kijker. Op het einde van het jaar voerden we er een heuse campagne rond. Dat deden we aan de hand van advertenties in verschillende bladen en online, geregelde posts op al onze sociale mediakanalen en in de nieuwsbrief, en een e-mailhandtekening die door alle collega's werd gebruikt.

Nadat we in 2020 de eerste stappen rond een **advertentiebeleid** zetten, werd het beleid verder *gefinetuned* in 2021. Na een kritische reflectie en een grondige vergelijking met gelijkaardige organisaties beslisten we onze advertentieprijsen aan te passen en te verlagen. Om met de vernieuwde prijszetting aan de slag te gaan, zorgden we voor een advertentiepagina op de website van *de lage landen* (later volgt ook een advertentiepagina op *les plats pays*) en een uitgestippelde jaarplanning om advertenties te werven. Naast de vijf vaste advertentiepartners in elk nummer van *de lage landen*, adverteerden in totaal veertien andere organisaties of tijdschriften, verspreid over de vier nummers. Voor *Septentrion* waren dat er vijf.

We publiceerden in 2021 het boek ***De Lage Landen. Een geschiedenis voor vandaag***, waarin drie historici de lezer doorheen zes eeuwen van onze (politieke) geschiedenis voeren, met nadruk op de veranderende structuren en hun gevolgen op vandaag. Aan de hand van een actieplan zetten we het boek goed in de markt. We richtten ons in de eerste plaats op onze abonnees en lezers met een exclusieve voorverkoopactie, op professoren, docenten, leerkrachten en studenten geschiedenis, politicologie en neerlandistiek, en op boekhandels en bibliotheken. Door onze 360-gradenaanpak (websites, tijdschriften, sociale

media, nieuwsbrieven, direct mailings, advertenties, perscontacten) konden we een groot publiek bereiken.

Corona gooide opnieuw roet in het eten voor de organisatie van een fysiek evenement. Samen met deBuren organiseerden we daarom op 26 mei een **webinar** om het boek te presenteren. Historicus en journalist Marc Reynebeau (*De Standaard*) en Marijke de Vries (voormalig correspondent dagblad *Trouw* in België) lazen het boek en gingen met de auteurs in discussie. Peter Vandermeersch (o.a. voormalig hoofdredacteur *NRC Handelsblad* en *De Standaard*) was moderator. De presentatie bleef nadien beschikbaar op het Youtube-kanaal van deBuren. Het werd ondertussen al 359 keer bekeken.

In oktober lanceerden we een **voordeelpakket** waarin de boeken *De Lage Landen. Een geschiedenis voor vandaag* en *Nulpunt 1945* samen te koop waren met een korting van €10. Dankzij die koppelverkoop bereikten we extra organisaties, instellingen en boekhandels die geïnteresseerd waren en pakketten aankochten. Enkele facts en figures:

- 2.750 fysieke exemplaren verkocht
- 38 e-books verkocht
- Tweede druk verschenen in augustus 2021
- 18 keer in de pers verschenen (met onder meer een vijf sterren-recensie in *NRC*)
- Online-boekpresentatie i.s.m. deBuren op 26 mei 2021

We behaalden daarmee de vooropgestelde doelstellingen uit het communicatieplan van 2021. Zo verkochten we meer dan 10 advertenties voor onze tijdschriften en verkochten we meer dan 1.500 nieuwe boeken.

Community bouwen rond onze merken

De belangrijkste actie die we in 2021 wilden uitvoeren om een **community** te bouwen rond onze merken, was meer **evenementen** organiseren. Daar zijn we in de mate van het mogelijke (cf. corona) in geslaagd. Zo organiseerden we een lanceringsevent voor het augustusnummer van *de lage landen* in het MSK in Gent, twee debatavonden rond het jubileumnummer van *Septentrion* in Le Delta in Namen en in BOZAR in Brussel, en een online panelgesprek naar aanleiding van ons nieuwe boek *De Lage Landen. Een geschiedenis voor vandaag*. We zorgden er daarbij telkens voor dat onze (steun)abonnees en lezers als eerste op de hoogte waren en werden uitgenodigd.

Daarnaast hebben we het afgelopen jaar extra aandacht besteed aan het bieden van verschillende **voordelen** aan onze abonnees. Zo gaven we hen de kans om *De Lage Landen. Een geschiedenis voor vandaag* met €5 korting te kopen in

voorverkoop, gaven we tickets weg voor het Knokke Art Fair Festival in augustus en hebben we de kortingscode van onze zomeractie enkel bij onze abonnees verspreid.

Tot slot volgde communicatiemedewerker Emma Reynaert een **navorming fondsenwerving** bij HOGENT. De navorming richtte zich vooral op fondsenwerving bij vzw's. De cursus bevatte veel interessante leerstof, tips en materiaal om meer in te zetten op fondsenwerving, maar wegens tijdsgebrek is daar in 2021 verder niets mee gebeurd. Het is de bedoeling om daar in de toekomst meer tijd voor vrij te maken nu er een plan voorhanden is.

De **eerste stappen** naar de bouw van een community rond onze merken is gezet, maar moeten zeker verder worden opgevolgd en uitgerold de komende jaren. Daarom willen we ons in 2022 focussen op het verzamelen van de digitale gegevens van al onze papieren abonnees, zodat we ze ook online goed kunnen bereiken.

Evaluatie

Het **onlineverkeer** werd geregeld nagekeken via Facebook Insights, Google Analytics en Mailchimp. Zo konden we goed monitoren welke sociale media posts goed en minder goed werken, welke artikels het best gelezen worden, de impact van deelacties door derden, welke onderwerpregels het best werken voor nieuwsbrieven... Op basis daarvan stuurden we onze acties, sociale mediastrategie en nieuwsbrieven bij. Op elke teamvergadering werd overlopen hoeveel bezoekers elke website had de afgelopen twee weken en wat de meest gelezen artikels waren. Want wie de achterliggende redenen kent, kan beter anticiperen.

De **acties** en **campagnes** die we het afgelopen jaar voerden, werden geëvalueerd. Zo weten we welke acties en campagnes voor herhaling vatbaar zijn en welke opnieuw bekeken moeten worden of een nieuwe aanpak moeten krijgen. In 2022 gaan we opnieuw aan de slag met een **enquête**.

6. EVENEMENTEN EN BOEKENBEURZEN

In 2021 stonden heel wat **evenementen** en **boekenbeurzen** op het programma. Door COVID-19 heeft een deel daarvan niet kunnen plaatsvinden. Zo konden Foire du Livre in Brussel, de boekenmarkten in Middelburg en Deventer, en de uitmarkt in Amsterdam helaas niet doorgaan.

We waren wel **aanwezig** op:

- De cultuurmarkt in Gent
- Mon's Livre in Mons
- De Pacificatielezing in Gent

We organiseerden **zelf** ook verschillende evenementen:

- Een online panelgesprek over *De Lage Landen. Een geschiedenis voor vandaag* in samenwerking met deBuren
- Twee debatavonden in Namen en in Brussel naar aanleiding van het nieuwe nummer en 50 jaar *Septentrion*
- Drie webinars in samenwerking met de Taalunie tijdens de Week van het Nederlands en één webinar in samenwerking met IVN
- Een lanceringsavond van het augustusnummer van *de lage landen* in het MSK in Gent met een lezing door Lotte Jensen

Zo konden we ondanks corona en tussen de verschillende lockdowns door toch ons publiek ontmoeten.

7. ORGANIGRAM VZW ONS ERFDEEL

Personele samenstelling in 2021 = 6 VTE

- ❖ Hendrik Tratsaert: Hoofdredacteur / Afgevaardigd-bestuurder (voltijds equivalent, VTE)
- ❖ Philippe Vanwalleghem: Coördinator financiën & administratie (VTE)
- ❖ Tom Christiaens: Adjunct-hoofdredacteur en Redactiecoördinator (VTE)
- ❖ Hans Vanacker: Eindredacteur *Septentrion* (blad) (halftijds)
- ❖ Evelyne Ledoux-Beaugrand: Eindredacteur *les plats pays* (site) (halftijds)
- ❖ Pieter Coupé: Eindredacteur *de lage landen* (blad en site) (VTE)
- ❖ Emma Reynaert: Coördinator marketing & communicatie (VTE)

- ❖ Tomas Vanheste: Adjunct-hoofdredacteur (op freelance-basis)

- ❖ Dorothee Cappelle: halftijdse secretaris administratie (permanent afwezig wegens ziekte sinds oktober 2018)

8. FINANCIËEL VERSLAG RESULTAAT/AFREKENING 2021

8.1. INKOMSTEN

Om de cijfers van het werkjaar 2021 correct te kunnen interpreteren kan u hieronder een korte toelichting terugvinden van de verschillende rubrieken. Het resultaat van dit boekjaar was, zoals geanticipeerd, sterk positief. We boekten namelijk een overschot van € 54.876,18. Dit was evenwel niet voldoende om het incidenteel grote tekort van het voorgaande jaar (2020) volledig weg te werken. Na verwerking van het tekort uit 2020 landen we op een negatief resultaat van € 23.131,05.

Dit negatief resultaat zou nagenoeg positief zijn mochten er geen eenmalige extra factoren zijn, in hoofdzaak de migratie naar een nieuw boekhoudsysteem. Een noodzakelijke operatie om de boekhouding futureproof te maken door komaf te maken met een sterk verouderd boekhoudpakket. Daarnaast hebben we er ook voor gekozen om enkele openstaande leveranciers en klanten af te boeken. Deze afboekingen houden elkaar dit jaar nagenoeg in evenwicht. Om meer in detail te treden over onze inkomsten uit verkoop van onze print- en digitale publicaties kunnen we stellen dat die globaal hoger lagen dan 2020. Op het vlak van de abonnementen moet er gemeld worden dat deze licht vertekend zijn door de inhaaloperatie door accountant SBB van de boekhouding. Om de cijfers snel te kunnen opleveren werden vele boekingen gegroepeerd. Hierdoor constateren we op het eerste gezicht een daling van de abonnementsinkomsten van *de lage landen*. Dit komt enerzijds omdat de (boekhandels)kortingen niet apart werden geboekt, maar direct verrekend (i.p.v. de opname in een aparte post 'korting boekhandel'). Anderzijds is er het succes van de digitalisering. Heel wat meer abonnees opteerden voor een (goedkoper) digitaal abonnement i.p.v. een papieren abonnement (of combinatie van papier en digitaal). Toch moeten stellen we dit jaar (opnieuw) een daling van de abonnementsinkomsten vast. De verkoop van losse nummers is daarentegen wel wat omhoog gegaan. We landen in 2021 op circa € 58.000,00 inkomsten voor *de lage landen* tegenover € 64.730,50 in het voorbije jaar. Al bij al een behoorlijk resultaat in de moeilijke tijdschriftenmarkt.

We maken ons sterk dat we deze neerwaartse trend kunnen ombuigen, dankzij een betere opvolging die mogelijk is met het nieuwe boekhoudpakket, én uiteraard ook met doorgedreven inspanningen qua communicatie en marketing. Voor Septentrion is het beeld niet anders. We noteren lager inkomsten uit verkoop van abonnementen, en zien ook hier een impact van digitalisering. Dankzij een intensievere zoektocht naar partners voor onze themanummers zullen we hier in 2022 hopelijk ook een stijging van de inkomsten optekenen. Dé grote bron van inkomsten uit verkoop bleek in 2021 ons succesboek *De Lage Landen. Een geschiedenis voor vandaag*. Dit boek, dat 5 sterren kreeg toegekend door NRC-recensenten, en talrijke andere positieve recensies en pers aandacht,

was het al na enkele maanden uitverkocht. Er kwam na vier maanden een tweede druk en ook daarvan werd al bijna de helft verkocht tegen het einde van het boekjaar. Zonder rekening te houden met koppelverkoop en de aanwas van heel wat nieuwe contacten resulteerde dit in een geëstimeerde positieve bijdrage van circa € 10.000,00 netto winst (verschil baten-kosten; niet als aparte post opgenomen). We bestudeerden reeds de publicatie van een Franse en een Engelse editie. Bijkomende prefinanciering is hiervoor vereist. We bekwamen reeds een projectsubsidie voor de vertaalkost.

Hoewel de andere digitale inkomsten an sich beperkt blijven, merkten we ook blijvende interesse voor de verkoop van losse artikelen uit het archief, reeksen en e-boeken.

Naast deze reguliere activiteiten werkten we ook samen met Ludion, voor de uitgave van *Revolutie in Antwerpen*. Wij ontvingen hiervoor een projectsubsidie van € 9.000,00 waarmee de auteur en een deel van de printkost werd betaald. In ruil hiervoor bekwamen we een aantal exemplaren waardoor we een extra publicatie konden toevoegen aan ons boekenfonds. Financieel had dit verder amper of geen impact.

Een andere grote bron van inkomsten zijn zoals gebruikelijk de giften; steunabonnementen, sponsoring en advertenties. Vooral bij de steunabonnementen hebben we een mooie stijging genoteerd. We willen hier blijvend op werken, onder andere dankzij de opleiding die door de communicatiemedewerker werd gevolgd. We plannen hiervoor nog acties in 2022 en we bekijken of en hoe we de huidige én de nieuwe steuners kunnen motiveren om een steunabonnement te hernieuwen of aan te gaan.

Bij de zogenaamde *sponsors* van het huis moesten we helaas het afhaken van enkele grote partners. Zo konden we in 2021 niet meer rekenen op de steun van Agfa Gevaert en Van Breda Risk&Benefits. Dit verlies werd wel deels gecompenseerd door toegezegde verhogingen van bestaande sponsorafspraken, aangevuld met nieuwe adverteerders. Ook hier zullen we in het nieuwe jaar blijvend aandacht aan moeten besteden want er is ongetwijfeld opwaartse marge mogelijk.

De laatste rubriek met *diverse inkomsten* is licht gewijzigd in vergelijking met voorgaande jaren. In samenspraak met SBB werd beslist om de post 'recuperatie voordeel alle aard' in de tabel te tonen. Dit bedrag heeft geen enkele impact op het resultaat omdat het eveneens aan de uitgavenzijde wordt getoond.

Er werd beslist om een kleiner bedrag (€ 10.972 i.p.v. €15.000) uit onze reserves op te nemen als inkomsten van het werkjaar. We limiteerden dit op de effectieve afschrijvingskosten van de drie websites. Zo vrijwaren we de investeringsreserve van de vzw maximaal. Volgend jaar (2022) zal er in principe geen terugname zijn uit het investeringsfonds.

Daarnaast merken we ook een *uitzonderlijke opbrengst* op. Dit behelst de terugname van inkomende facturen die niet meer betaald moeten worden. Door de overzetting naar een nieuw boekhoudpakket werd deze anomalie ontdekt en rechtgezet. Het moet vermeld worden dat dit een eenmalige boeking betreft, die

dit jaar alvast wordt gecompenseerd door een uitzonderlijke kost van niet inbare openstaande klantenfacturen.

Finaal behaalden we tijdens het boekjaar 2021 dus een mooie omzet van € 1.019.028,16. Volgend jaar zal deze omzet een stuk hoger liggen. Niet alleen dankzij de extra injectie van de Vlaamse Overheid maar ook door de ambitie om meer bereik, verkopen, giften, advertenties, en projectfondsen te realiseren.

8.2. UITGAVEN

Op het vlak van uitgaven blijven we, net zoals de voorbije jaren, heel voorzichtig omgaan met onze beschikbare middelen. Dit was ook een noodzaak ten gevolge van het hoge overgedragen tekort.

Bij de productiekosten van onze printmedia constateren we een licht lagere productiekost voor het tijdschrift *de lage landen*. Enerzijds merken we een lichte stijging op van de drukkosten. Ondanks een doorgedreven

besparingsonderhandeling met de drukkers, en een wijziging van Graphius naar die Keure, noteerden we dus een lichte stijging. Dit is toe te wijzen aan het toevoegen van een extra katern in meerdere nummers. Dit resulteerde evenwel niet in een stijging van de toegewezen auteursvergoedingen. De totale productiekost blijft echter in evenwicht in vergelijking met voorgaande jaren.

Voor het blad Septentrion zien we echter wel een stijging van de auteursvergoedingen. Dit kan te wijten zijn aan de selectie van de professionele pennen voor onze themanummers. Ook de input bij de migratie naar het nieuwe boekhoudpakket had hier een minimale invloed. Daarnaast merkten we ook een significante stijging op van de internationale verzendkosten van Bpost. Ook het feit dat we Septentrion niet langer kunnen versturen onder het voordelige tijdschriftentarieff (want slechts 2x per jaar) wordt gevoeld. We proberen hiervoor een oplossing te zoeken in samenspraak met Bpost en onze verzend- en verwerkingspartner.

De co-uitgave van het eerder vermelde *Revolutie in Antwerpen* figureert hier, maar zorgt niet voor kosten door de ontvangen projectsubsidie.

Daarnaast is er de belangrijke uitgavenpost van de productie van ons eigen boek *De Lage Landen. Een geschiedenis voor vandaag*. Deze uitgave had een productiekost van circa € 29.000,00. Dit is zowel voor de eerste druk als voor de herdruk. Omdat er van die tweede druk op afsluiten van het boekjaar nog circa de helft onverkocht was, hebben we beslist om die in de voorraden op te nemen (t.w.v. circa € 4.000,00).

In 2021 bleven we volop inzetten op onze digitale aanwezigheid. Om het kostenplaatje hiervan goed te kunnen overzien hebben we in onze afrekening beslist om ook de afschrijvingskost van de websites te vermelden. Alhoewel we onze uitgaven voor auteursvergoedingen beperkt hebben kunnen houden zorgt dit voor een verhoging van de productiekost terwijl deze vroeger elders stond geboekt, meer een kwestie van visuele presentatie. De afschrijvingen worden

echter grotendeels gecompenseerd door een terugname uit het investeringsfonds.

We produceerden dus wat minder content, zoals je eerder kon lezen in het werkingsverslag, en dit resulteerde ook voor onze digitale activiteiten in een stabiele productiekost. Dit is voor een flink deel toe te schrijven aan het platform www.the-low-countries.com waar er circa € 10.000,00 minder werd uitgegeven. In 2021 konden we, gelukkig, opnieuw wat evenementen organiseren. Ondanks het feit dat covid nog steeds een rem zette op deze activiteiten, hebben we toch een divers publiek kunnen bereiken via zowel fysieke als online evenementen. De kost hiervoor bleef al bij al beperkt, omdat we zo veel als mogelijk samenwerken met partners (zoals IVN, de Taalunie, deBrakke Grond, deBuren,...). We hopen dat we met alle beperkingen komaf kunnen maken in 2022 en voorzien alvast een uitgavestijging van deze rubriek.

Net zoals de voorbije jaren zijn we ook in 2021 voorzichtig geweest met ons communicatie- en marketingbudget. Er werd vooral ingezet op digitale communicatie en marketing. Het plaatsen van een fysieke advertentie kost handenvol geld. In 2022 zullen we de eerste aanzet geven aan de ontwikkeling van een nieuw marketingplan om ons bereik in Nederland (en uiteraard ook België) aanzienlijk te verhogen. Daarom zijn we dit jaar extra voorzichtig te werk gegaan. Met een besteding van circa € 28.000,00 bleven we dan ook licht onder het niveau van de voorbije jaren.

De grootste *besparingsimpact* vinden we zoals het voorbije jaar al aangekondigd terug bij onze personeelskosten. Twee collega's gingen met pensioen. Eén van die functies werd niet opnieuw ingevuld. Samen met het wegvallen van de aan dit vertrek verbonden eenmalige vergoedingen en de lange afwezigheid door ziekte van de huidige adjunct-hoofdredacteur, hebben we € 170.000,00 kunnen besparen.

Op het vlak van de werkingskosten van de vzw zien we opnieuw een gevoelige daling. Ondanks een verhoogde uitgave voor verzendkosten (nieuw populair boek = meer verzendingen) slaagden we erin om die beperkt te houden. Heel wat van de verkoop werd gerealiseerd via ons depot in het Centraal Boekhuis. Zij kunnen betere tarieven hanteren voor verzending dan verzending in eigen beheer. Dat merken we vooral voor waar het de internationale postbedeling betreft.

Daarnaast noteerden we een gevoelige daling in de communicatiekosten doordat enkele eenmalige lasten voor de telefoniecentrale wegvallen. We slaagden er ook in om een interessantere abonnementsformule te vinden waardoor de kost voor de interne communicatie van de thuis werkende collega's nagenoeg volledig weggevallen is. Het onderhoud van de websites lag min of meer op het niveau van vorig jaar.

De kosten van onze *huisvesting* blijven onder controle. Vooral bijstand voor operationele problemen met laptops en pc's zorgden vorig jaar voor een beperkte stijging van de uitgaven.

De resterende kleinere rubrieken blijven eveneens stabiel. Door o.a. hogere brandstofkosten van de bedrijfswagens zien we echter wel een toename van deze post onder de rubriek *representatie en prospectie*.

Finaal merken we ook een relatief aanzienlijke stijging bij de post waardevermindering op handelsvorderingen. Hier vinden we de afboeking terug van oninbare facturen uit het verleden. Zoals eerder gemeld wilden we komaf maken met deze posten nu we een nieuw boekhoudpakket hebben en schrijven we een derde af, gespreid over drie jaar. Toch plannen we nog acties om in 2022 een deel van de resterende saldi proberen te innen. Daarnaast werden enkele btw-boetes in deze rubriek geplaatst. Door het inschakelen van de accountant SBB gekoppeld aan het exactonline boekhoudsysteem zullen we de btw-aangiftes correct opvolgen waardoor deze eenmalige lasten in de toekomst onmogelijk worden.

De totale uitgaven van ons werkingsjaar kwamen finaal uit op € 964.151,98. Een fors beter resultaat dan de voorbije jaren.

Zonder het inacht nemen van het overgedragen tekort boekten we in het werkingsjaar 2021 een uitstekend positief resultaat van € 54.876,18. Na de negatieve overdracht van € 78.007,23 uit 2020 hebben we in 2022 nog slechts € 23.131,05 weg te werken. Dit is een haalbare kaart en zal de organisatie toelaten om stevig te investeren in kwaliteit, kwantiteit, personeel en vooral ook marketing en communicatie.